



En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

# Aftenposten

---

**”Den enslige grensekontrolløren,  
noen grådige rotarianere  
– og en russisk hacker i Regjeringskvartalet”**

En metode – og fem gode grunner til å grave i  
statsrådenes arkivskuffer

Ansvarlig:  
Journalist  
Per Anders Johansen



Biskop Gunnerus gate 14 A  
Postboks 1, 0051 Oslo, Norway  
T: +4797540345  
F:  
M: +4797540345  
[per.anders.johansen@aftenposten.no](mailto:per.anders.johansen@aftenposten.no)  
[www.aftenposten.no](http://www.aftenposten.no)



En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

## 1. Innledning

Denne metoderapporten er historien om hvordan jeg fant frem til en enslig grensekontroll, en gjeng grådige rotarianere i Askim, et virusinfisert nettsted i regjeringskvartalet og noen overlevende jøder fra krigen som fortalte en tankevekkende historie om norsk eldreomsorg. Rapporten har som mål å inspirere flere norske journalister til å bruke offentlighetsloven og postjournalene til å grave frem saker som ellers ikke ville kommet frem. Rapporten tar for seg fem helt ulike oppslagssaker hvor Aftenposten på ulike måter satt dagsorden i norsk politikk og medier i 2009, men som alle ble til ved hjelp av den samme metoden.

Norske journalister har et verktøy i verdensklasse, men det er dessverre bare et lite mindretall som bruker metoden regelmessig. I fjor ba norske journalister ved hjelp av elektronisk postjournal for statsforvaltningen om innsyn i 4100 færre saker enn i 2006, etter en oppgang i over 20 år. Selv om nedgangen bare er på 5,5 prosent og selv om norske journalister er langt mer aktive enn for ti år siden, så det etter min mening bekymringsfullt. 30 år etter at offentlighetsloven ble innført og med lovendringene i fjor, burde utviklingen gå den andre veien. Hensikten med denne metoderapporten er å slå et slag for økt bruk av offentlighetsloven og graving i postjournaler – og vise hvor effektiv, lett og enkel denne arbeidsmetoden er for å grave frem samfunnsvesentlige, eksklusive og overraskende saker. Etter min mening er denne metoden et eksempel på ”lett” graving etter IRE-legenden Robert W. Greenes definisjon på undersøkende journalistikk, hvor journalisten leter etter samfunns viktig informasjon på egen hånd, og finner saker som ellers ville vært hemmeligholdt eller gjemt i arkivskuffene.

Rapporten fokusere spesielt på det som ofte er det viktigste i undersøkende journalistikk – nemlig å få den gode og praktisk gjennomførbare ideen. I en tid med harde nedskjæringer, færre journalister og trang økonomi håper jeg rapporten kan vise at det fortsatt er enkelt, effektivt, lønnsomt, samfunns viktig – og ikke minst morsomt - å bruke tid til å grave etter nyheter i offentlige journaler og arkiver.

## 2. Sakene

- 1) Norskegrensen er Nielsens ansvar (1. 12.09)
- 2) Rotary-millioner til liten nytte  
Rotary-klubb fikk 2,4 mill. kr til ungdomsprosjekt Bare 100 000 kr gikk til ungdommene (9. nov. 2009)
- 3) Naziofre får avslag om hjelp - Kommunen vil spare penger (14.12.09)
- 4) Asyl-overskudd på 100 mill. - Private mottak anklages for sosial dumping (12.10.09)
- 5) Russere hacket statens nettsider - La viruskoder på departements nettsider. Har angrepet PC-ene til intetanende norske brukere (19.3.09)

### 3. Metoden

#### 3.1. Norskegrensen er Nielsens ansvar

**Slik startet saken:** Jeg fattet interesse for følgende journalføring i postlisten til Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

1. Elektronisk postjournal for Arbeidsdepartementet
2. **Journalnr.:** **Dato:** 2009.10.15
3. **Saknr:** 2008/05187 **Doknr:** 050
4. **Avsender:** Utlendingsdirektoratet
5. **SAK:** Statsbudsjettet 2009 - Tildelingsbrevet for UDI - Utlendingsdirektoratet
6. **Innhold (Dok):** Effektrapportering 2.tertial 2009 - Innspill fra Politidirektoratet -
7. **Oversendelse**
8. **Gradert:** U 0 **Vedlegg:** **Arkivkode:**
- Hjemmel:** **Kontor:** TNN / F.S.F. **Behandler:** HRO

**Arbeidsprosess:** Jeg ba om innsyn i saken 17. november 2009, og departementet innvilget innsyn 20. november i følgende dokument. Ordet ”effektrapportering” fristet, og siden saken var kategorisert under ”statsbudsjettet 2009” og ”tildelingsbrevet” til UDI, tenkte jeg at det kunne være verdt å sjekke om ut notatet:



200805187\_D50\_V1.p  
df



f

Jeg heftet meg ved formuleringene i 4. avsnitt i det andre dokumentet av ”effektrapportering”, hvor Politidirektoratet skriver at ”Politiets utlendingsenhet har hatt to polititjenestemenn som har foretatt grensenære kontroller hovedsakelig i Østfold og Follo politidistrikt. De har i noen tilfeller fått bistand fra lensmannskontoret på Ørje. Det har blitt gjennomført færre kontroller det siste halvåret på grunn av bemanningssituasjonen”.

Jeg bestemte meg for å gå videre, og finne ut hvor mange kontroller som var gjort. Først kontaktet jeg info.avdelingen i Politidirektoratet, som henviste til Politiets utlendingsenhet, som igjen henviste til avdelingsdirektør. Han henviste til en annen avdelingsdirektør, som igjen viste til at Dalgaard Nielsen. Når jeg spurte Dalgaard Nielsen om hvor han fikk tallene, så fortalte han at det var han selv som gjorde kontrollene.



## En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

Etter litt frem og tilbake for å få tillatelse til å snakke med pressen, fikk jeg etter en ukas tid adgang til å intervju Dalgard Nielsen og bli med ham ut på kontroll.

Saken ble vinklet på at Stoltenberg-regjeringen hadde lovet flere grensekontroller for å redusere asylveksten og kriminalitet- men at det stikk motsatte har skjedd. I 2009 ble omlag 0,1 prosent av alle utlendingene som kommer, blitt sjekket i stikkprøver. I artikkelen presenterte jeg Dalgard Nielsen som den eneste mannen i Politiets utlendingsenhet som daglig jobber med å utføre grensenære kontroller, fra Svinesund til riksrøysa mellom Sverige, Norge og Finland.

**Konsekvenser:** Saken ble fulgt opp, både på kommentarplass og i form av en nyhetssak dagen etter. Oppfølgersaken baserte seg på en ide jeg fikk under reportasjereisen med Dalgard Nielsen, og som det viste seg at også lokalavisen Glåmdalen hadde vært inn på.

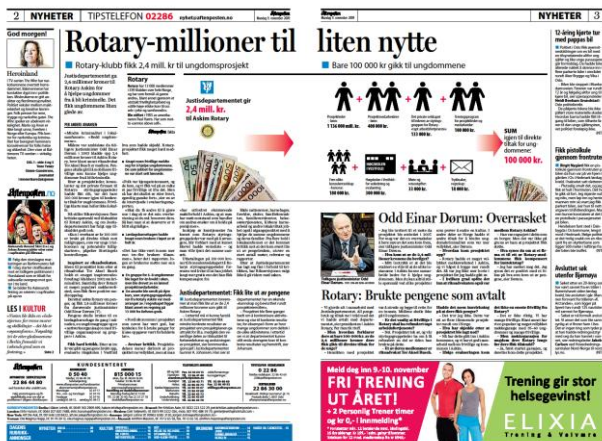


**Konsekvenser:** Saken fikk bred oppmerksomhet i mediene, opposisjonen i Stortinget stilte spørsmål og krevde tiltak og statsråd Knut Storberget lovet økt innsats. Dalgard Nielsen ble landskjendis og ble behørig avbildet i NRKs Nytt på nytt. Selv var jeg bekymret for at han skulle få problemer med sine sjefer i Politidirektoratet og Politiets utlendingsenhet, som var rasende over oppslaget. Sist jeg sjekket med ham i midten av januar om hvordan det går med de grensenære kontrollene, oppsummert han saken slik: ”Det var voldsomt mye oppmerksomhet noen dager. Enormt. Men så var det stille. Du vet, slik er det alltid når dere journalister holder på. Vi får se hva som skjer.” Han patruljerer fortsatt alene.



En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

### 3.2. Rotary-millioner til liten nytte - Rotary-klubb fikk 2,4 mill. kr til ungdomsprosjekt. Bare 100 000 kr gikk til ungdommene (9. nov. 2009)



**Slik startet saken:** Ideen fikk jeg da jeg så følgende journalførte sak i postjournalen til Knut Storberget.

- |  |   |
|--|---|
| 1. Elektronisk postjournal forustisdepartementet - Lovavdelingen |   |
| 2. <b>Journalnr.:</b>  | <b>Dato :</b> 2009.04.27  |
| 3. <b>Saknr</b> : 2009/03178                                     | <b>Doknr:</b> 001   |
| 4. <b>Avsender</b> : Riksrevisjonen                              | <b>SAK: Revisjon av Justisdepartementets ansvarsområde for 2008</b> |
| 5. <b>Innhold (Dok):</b>   | <b>Revisjon av Justisdepartementets ansvarsområde for 2008</b>      |
| 6. <b>Gradert:</b> U 0   | <b>Vedlegg:</b>   |
| 7. <b>Hjemmel:</b>   | <b>Kontor : PAA / UB</b>  |
| <b>Behandler:</b> TFL  |   |

**Arbeidsprosess:** Jeg ba om innsyn i over 20 Riksrevisjon-dokumenter i mai og juni, da revisjonen sendte over resultatet av kontrollen med statsregnskapet for 2008. Disse dokumentene ble unntatt offentlighet, i likhet med nesten alle brev fra Riksrevisjonen i forbindelse med arbeidet med dok.nr.1. Da Riksrevisjonen la frem dok nr 1 for Stortinget i oktober anmodet jeg imidlertid igjen om innsyn. Da ba jeg for øvrig om innsyn i alle dokumentene som var underlag for dok 1. (i vedlegg 3 er dokumentet lagt ved, fikk det bare på papir)

Slik unntakshjemmelen for Riksrevisjonssaker er formulert (paragraf 5 i offentlighetsloven), faller grunnlaget for hemmelighold av underlagsdokumentene vekk når dok.nr.1 er oversendt. Her ligger svært mye spennende materiale, som ofte ikke er omtalt i det mer "overfladiske" dokumentet til Stortinget. Dessverre er det i praksis nesten ingen journalister som ber om vedleggene.

Jeg gikk gjennom hele dokumentet på 15 sider, og festet meg ved punkt "3. Tilskuddsforvaltning", hvor Riksrevisjonen ba om departementets "vurdering av prosjektet mht innretning, mobilisering av frivillighet, pengebruk og resultat av dette tilskuddet". Dette var en sak som var ikke med i rapporten til Stortinget. I brevet henviste Riksrevisjonen også til en rapport fra Høyskolen i Vestfold (rapport nr 2/2007). Denne rapporten "googlet" jeg frem – den var blitt lagt ut på hjemmesidene til Høyskolen. I tillegg hadde jeg kontakt med diverse muntlige kilder som er med i artikkelen, blant annet Rotary, Justisdepartementets saksansvarlige, forsker Hans Hauge ved Høyskolen Vestfold, samt lokalavisen Smaalenenes Avis og NRK Østfold – som var inne på saken i forbindelse med møte i Askim, men de gikk ikke ned i regnskapene slik vi gjorde. Tvert i mot fikk prosjektet mye positiv omtale, selv om Smaalenenes Avis ble mer kritisk etter hvert.



## En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

Hauge lå nyoperert på sykehus da jeg ringte første gang. Vi hadde kontakt flere ganger, men etter samtale med ham bestemte jeg at han ikke skulle være med i saken – rett og slett av hensyn til hans egen helse. Han kunne fortelle at det internt hadde vært utrolig mye bråk etter at han laget rapporten, og at Rotary blant annet hadde laget en motrapport på 60 sider, og krevd at Høgskolen leide inn en ”kvalitetssikring” av evalueringsrapporten.

Jeg ba om å få oversendt motrapporten, noe som ga meg god innsikt i argumentasjonen før jeg gjorde ”konfrontasjonsintervjuet” med Rotary, Dørum og Justisdepartementet. Politisk ledelse i Justisdepartementet ønsket ikke å kommentere saken, og lot informasjonsavdelingen håndtere pressen – noe som ikke var overraskende. Før sakene blir publisert, er det min erfaring at statsrådene ikke ønsker å gi kommentar – de vil heller vente å se om saken setter dagsorden eller blir forbigått i stillhet. Vi valgte også å fokusere på tidligere justisminister Odd Einar Dørum, som hadde startet prosjektet. Rent gjennomgående er det ofte et problem at tidligere statsråder ikke må svare for det de har gjort – etter at de slutter.

**Konsekvenser:** Justisdepartementet innrømte at man fikk lite ut av de 2,4 millioner kronene. Saken har ført til skjerping av rutinene knyttet til ”prosjekteierrollen”, og at Justisdepartementet i fremtiden vil stille strengere krav til konkrete resultater og fremdrift når man deler ut tilskudd til prosjekter. Om dette vil skje i praksis, er en helt annen historie.

Saken er et eksempel på hva du kan finne ved å gå til vedleggene, og følge opp på nytt saker som du først får avslag i. I vedleggene til Riksrevisjonen ligger enormt mye spennende og viktig stoff som ikke kommer frem. Dette var for øvrig bare en av flere saker som kom ut av å kreve innsyn i Riksrevisjons-vedleggene. Jeg laget også tre andre saker på grunnlag av vedleggene.\*

I tillegg er saken et eksempel på viktigheten av å gå dypere enn Riksrevisjonens egne brev til forvaltningen, og til revisorenes egne kilder – i dette tilfelle regnskapet og Høgskole-rapporten.

\*19. november 2009: Sak om SIVA. Siden 2000 har politikerne brukt 280 millioner kroner på å skape flere arbeidsplasser i distriktene, men hver nye distriktsjobb kostet i snitt 1,6 millioner kroner. Noen av Norges rikeste menn har nytt godt av tilskudd fra staten, der i blant John Fredriksen og Jon Reitan.

11. november 2009: Flyselskapene skryter av at norske fly er blant de mest presise i verden. Likevel viser tall Aftenposten har fått fra Riksrevisjonen at flyselskapene og Avinor har hovedansvaret for at 61 970 fly kom forsinket frem i fjor. I tillegg ble 17 784 fly rett og slett innstilt. Antallet innstilte fly er mer enn tredoblet siden 2003.

4. november 2009: Langt flere lokaltog i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger er forsinket enn det Jernbaneverket forteller deg. Daglige togforsinkelser, flere tusen innstilte tog og rasende togpassasjerer. For å få NSB og Jernbaneverket til å holde tiden har Stortinget og Regjeringen i ti år pålagt Jernbaneverket å rapportere hvor ofte togene kommer i rute. Nå viser det seg at jernbanedirektører, NSB-sjefer og samferdselsministre i årevis har gitt inntrykk av at togene er langt mer punktlig enn de egentlig er. Jernbaneverket hadde valgt sin egen måte å telle på. Alle tog ble registrert som punktlig frem til 3 minutter og 59 sekunder, i stedet for 3 minutter. Denne lille manøveren har gjort underverker i punktlighetsstatistikken til Jernbaneverket og NSB, særlig for lokaltogene i storbyene



### 3.3. Asyl-overskudd på 100 mill. - Private mottak anklages for sosial dumping



**Slik startet saken:** Ba om denne saken da jeg rutinemessige søkte på stikkordet ”inn” i Arbeids- og inkluderingsdepartementet, noe som innsnevret søkerresultatet og gjør det lettere å undersøke hva som skjer i innvandringsfeltet – som jeg prøver å overvåke jevnlig. Bestilte nettopp dette dokumentet rett og slett fordi jeg ikke hadde vært borte i ”Norsk Forening for Asylmottaksarbeidere”, selv om jeg har jobbet mye med stoffområdet. Jeg lurte også på hvorfor de ønsket et eget møte.

- |     |  |
|-----|--|
| 1.  | Elektronisk postjournal for Arbeids- og inkluderingsdepartementet  |
| 2.  | <b>Journalnr.:</b> Dato : 2009.09.28   |
| 3.  | <b>J-dato :</b>  |
| 4.  | <b>Saknr :</b> 2009/04810 <b>Doknr:</b> 001  |
| 5.  | <b>Avsender :</b> Fagforbundet Norsk Forening for Asylmottaksarbeidere   |
| 6.  | <b>SAK: Organisasjonshenvendelse - Drift av norske asylmottak - Fagforbundet Norsk Forening for Asylmottaksarbeidere</b> |
| 7.  |  |
| 8.  | <b>Innhold (Dok): Organisasjonshenvendelse - Drift av asylmottak - Forespørsel om møte</b>                               |
| 9.  | <b>Gradert:</b> U 0 <b>Vedlegg:</b> <b>Arkivkode:</b>  |
| 10. | <b>Hjemmel:</b> <b>Kontor :</b> INN / ESE <b>Behandler:</b> SE   |

**Arbeidsprosessen:** Jeg fikk innsyn i dokument 1 i saken. I vedlegget til dokument 1 lå følgende brev.



200904810\_D1\_H.PDF 200904810\_D1\_V1.PD  
F

Brevet var skrevet av Vidar Veseth, som var nyvalgt leder i foreningen. Da jeg tok kontakt, skjønte jeg raskt at fagforeningen ikke hadde mye kunnskap om offentlighetsloven. Veseth var overrasket over at jeg hadde funnet – og fått innsyn – i dokumentet. Mitt inntrykk var at han i utgangspunktet ikke noen offentlig oppmerksomhet rundt dette. Fra mitt ståsted virket Veseth litt engstelig, etter at han hadde latt seg intervju i lokalavisen Bygdnytt noen måneder tidligere (<http://www.bygdnytt.no/artikler/article912047.ace>). Han henvist til advokaten i Fagforbundet, noe som tyder på at det i utertid av artikkelen hadde økt juridisk hjelp fra LO i forhold til sin arbeidsgiver Hero. Både Veseth og hans advokat i LO var meget forsiktige, og resultatet var at jeg i stor grad ble nødt til å basere meg på formuleringene i brevet.

Jeg valgte likevel å gå videre med saken fordi jeg mener dette er et samfunns viktig tema, og fordi jeg var nysgjerrig på hva som egentlig kunne bli ”overskuddet” for de private mottakene. NRK Brennpunkt og flere medier hadde tidligere på høsten rettet fokus på forholdene ved mottakene, men det var drevet begrenset med journalistikk på om de ”bedriftsøkonomiske” sidene. Jeg rettet en ”paragraf 9”-anmodning til UDI hvor jeg ba om å få tall på utbetalinger til private driftsoperatørene for asylmottakene (for mer om paragraf 9, se punkt 3.5.). I tillegg var jeg i kontakt med flere av de største operatørene (bl.a. Hero og Norsk Folkkehjelp) og ba om deres foreløpige driftsresultat. På grunnlag av dette kunne vi slå fast at de private asylmottakene lå an til et rekordoverskudd på om lag 100 millioner kroner i 2009 som følge av den asyltilstrømming, en femdobling siden



## En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

2007.

**Konsekvenser:** Problemstillingen som saken tok opp skal –ifølge AID – følges opp av det offentlig utvalget som allerede var nedsatt for å vurdere mottakssystemet. I tillegg har UDI lovet å følge opp forholdene. Aftenposten og jeg mottok flere rasende leserinnlegg fra operatører etter saken, som mente kritikken var urettferdig. Samtidig fikk jeg en rekke tips og ideer som har ført videre til andre saker og teamer. Det er imidlertid et tankekors å se hvor engstelige og redde mange av de mottaksansatte er – de fleste ønsker anonymitet av frykt for reaksjoner fra arbeidsgiver. Etter å ha intervjuet sjefen for Hero – administrerende direktør Ahmed Bogzil – har jeg stor forståelse for det.





En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

### 3.4. Naziofre får avslag om hjelp - Kommunen vil spare penger (14.12.09)



Slik kom ideen: Starten startet med følgende journalpost i Justisdepartementets elektroniske postjournal:

**Elektronisk postjournal for Justisdepartementet - Plan og administrasjon**  
**Dato : 2009.08.19 [Saknr](#) : 2009/06789 Doknr: 001**

**1. Avsender : Utenriksdepartementet**  
**2. SAK: Oppfølgingssaker fra det jødiske miljøet i Norge**  
**3. Innhold (Dok): Notat - utgangspunkt for videre arbeid**  
**4. Gradert: U 0 Vedlegg:**  
**Arkivkode:Hjemmel: Kontor : SIA / SIA-K**  
**Behandler: SEP**

Jeg ba om innsyn 17. november. Grunnen til at jeg bestilte nettopp dette dokumentet, var at stikkordene ”oppfølgingssaker” og ”notat”. Dette ga meg en pekepinn om at det dreide seg om konkrete saker og harde fakta. Jeg bestiller rutinemessig dokumenter med ”notat” i tittelen, ut fra tanken om at det som regel er en grunn til at noen setter seg ned og lager et notat.



463779939-00996592 463779939-00996593  
 .txt



.doc

**Arbeidsprosess:** Det tok fire uker fra jeg fikk innsyn, til jeg fikk ut saken. Berit Preisel som skrev notatet var i utgangspunktet skeptisk, og ga uttrykk for at hun var overrasket over at vi hadde fått innsyn (selv om hun i ettertid takket for at vi likevel fulgte opp saken). Jeg var i kontakt med seks ulike familier. Gjennom institusjonssjef Bente Larsgaard og styreleder Egil Bodd fikk jeg rettet en henvendelse til de ulike familiene. Ingen ønsket ikke å la seg intervjuet. ”Ingen liker jøder som klager”, var svaret som gikk igjen. Andre familier var redde for at det ville skade deres sak dersom de kritiserte kommunen offentlig. Til slutt fikk jeg avtale med Rita Tangen. Problemet med hennes historie, var at hun tross alt til slutt hadde fått plass, selv om familien først var gjennom avslag og to klagerunder. Jeg valgte likevel å bruke historien til Tangen, slik at jeg kunne få fortalt saken. En annen viktig kilde var Fure ved Holocaust-senteret, som ga viktige innspill til historiske fakta.

**Konsekvenser:** Saken ble fulgt opp med intervjuer med politisk ledelse i Helsedepartementet og Oslo kommune. Resulterte i at AID og Oslo kommune lovet å følge og ta hensyn til behovene for de få norske jødene som fortsatt er live og sørge for at regelverket praktiseres mindre firkantet slik at de eldre jødiske overlevende får en trygg alderdom. Flere har tatt kontakt i etterkant, og sagt at artikkelen har hjulpet dem i deres kamp med kommunene for å få en plass.



### 3.5. Russere hacket statsens nettsider – 19.3.2009

2 NYHETER TIPSTELEFON 02286 nyheter@posten.no

# Russere hacket statsens nettsider

La viruskoder på departements nettsider Har angrepet PC-ene til inntatenende norske brukere

**Slik beskytter du deg**  
Har du nettsider på en PC som viser tegn på at du har blitt angrepet, bør du ta følgende tiltak: 1. Sjekk om du har installert et antivirusprogram. 2. Sjekk om du har installert et firewall-program. 3. Sjekk om du har installert et sikkerhetsprogram. 4. Sjekk om du har installert et sikkerhetsnett. 5. Sjekk om du har installert et sikkerhetsnett.

**BBC kjøpte kontroll over 22 000 PC-er**  
BBC har kjøpt kontroll over 22 000 PC-er i Norge. Dette er gjort for å sikre at BBC kan sende informasjon til alle PC-er i Norge. Dette er gjort for å sikre at BBC kan sende informasjon til alle PC-er i Norge.

**Et økende problem**  
Et økende problem er at mange PC-er i Norge blir angrepet. Dette er gjort for å sikre at BBC kan sende informasjon til alle PC-er i Norge.

**Jente bortført fra Natter**  
En jente er bortført fra Natter. Dette er gjort for å sikre at BBC kan sende informasjon til alle PC-er i Norge.

**INNVLEVERING**  
RASKT OG TILGJENGELIG  
KONTAKT: 02286

**Øyeproblemer?**  
• Behandling  
• Forebygging (AMN)  
• Saker  
• "Tør" i synet  
Rusthelsen, Nærøysund, Postboks 100, 1110 Nærøysund, Tlf: 02286

**KUNDESERVISER**  
050 40  
22 86 44 80

**REKVISITTER**  
815 000 15  
22 86 30 00

**REKVISITTER**  
02286  
22 86 30 00

**Slik startet saken:** Fra 1. januar 2009 ble offentlighetsloven endret. En av endringene er den nye paragraf 9 i loven, som gir ”rett til å kreve innsyn i en sammenstilling fra databaser”. Paragrafen innebærer at alle kan kreve innsyn i en sammenstilling av opplysninger som er elektronisk lagret i databasene til organet, dersom sammenstillingen han gjøres med enkle fremgangsmåter. Et av mine nyttårsforsetter var å få sendt av gårde en paragraf 9-begjæring så for som mulig, for å prøve ut den nye bestemmelsen.

I begynnelsen av januar 2009 festet jeg meg ved denne journalføringen i Forsvarsdepartementets postliste.

- |   |  |
|---|--|
| 1. <b>FD</b> * Elektronisk postjournal for Forsvarsdepartementet                  |  |
| 2. <b>Dato</b> : 2009.01.06 <a href="#">Saknr</a> : 2008/01751 <b>Doknr</b> : 011 |  |
| 3. <b>Avsender</b> : Nasjonal sikkerhetsmyndighet                                 |  |
| 4. <b>SAK</b> : Oversendelse av månedlig rapport fra NorCERT - april 2008         |  |
| 5. <b>Innhold (Dok)</b> : Oversendelse av NorCERTs månedsrapport - januar 2009    |  |
| 6. <b>Gradert</b> : U 0 <b>Vedlegg</b> : <b>Arkivkode</b> :                       |  |
| 7. <b>Hjemmel</b> : <b>Kontor</b> : FD I / 1-5 <b>Behandler</b> : ATJ             |  |

**Arbeidsprosess:** Jeg hadde vært borte i NorCERT før, og viste at avdelingen i NSM jobbet med å overvåke dataangrep mot norske PC'er. Jeg fikk innsyn i rapporten – noe som bare skulle mangle – siden månedsrapportene ble lagt på hjemmesidene til Nasjonal Sikkerhetsmyndighet:

[https://www.nsm.stat.no/Documents/NorCERT/NorCERT\\_maanedrappport\\_2009\\_01.pdf](https://www.nsm.stat.no/Documents/NorCERT/NorCERT_maanedrappport_2009_01.pdf)

Jeg skummet et par månedsrapporter, litt skuffet over at rapportene lå på åpent på nettet. Jeg stusset imidlertid over at det var så lite konkrete tall i rapporten, til tross for flere grafikker og grafer som beskriver hvor mange angrep, innbruddsforsøk og kartleggingsforsøk som plukkes på i dataovervåkingsentralen på Akershus, hvor ekspertene til NSM i NorCERT jobber.

Ringte informasjonsavdelingen i NSM (v/ Kjetil Veire/Liv Nodeland), og spurte dem hvorfor det ikke var noen tall som så nøyaktig hvor mange angrep som fant sted, eller ble registrert. Svaret var – etter litt frem og tilbake – at denne statistikken dessverre ikke var offentlig. Sagt med litt andre og mer matematiske ord: tabellene som ble rapportert i de offentlige månedsrapportene inneholdt ikke verdiene på x- og y-aksene. Bestemte meg for at dette kunne være et godt eksempel på noe som kunne bli en paragraf 9-sak!



## En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

29. januar: sendte det første skriftlige anmodningen, hvor jeg også tok med et par spørsmål knyttet til sikkerhetsklareringer.

**Fra:** Johansen, Per Anders  
**Sendt:** 29. januar 2009 13:07  
**Til:** liv.nodeland@nsm.stat.no  
**Emne:** Henvendelse fra Aftenposten om statistikk

Hei!

Viser til telefonsamtale. Aftenposten ved journalist Per Anders Johansen anmoder om følgende opplysninger:

**Ang sikkerhetsklareringer:**

- 1) Hvor mange sikkerhetsklareringer ble gitt i 2008 – og hva er den statistiske utviklingen sammenlignet med de foregående år?
- 2) Hvor mange avslag ble gitt?
- 3) I tillegg ønsker vi opplysninger som belyser utviklingen og utfordringene i forbindelse med sikkerhetsklarering, bl.a. hva er det vanligste årsakene til avslag, hvor mange velger å klage, hva er saksbehandlingstid etc.

**Ang NorCERT:**  
Viser til den månedlige statistikk fra Nasjonalt senter for håndtering av alvorlige dataangrep. Vi ønsker å få opplyst følgende:

- 1) Antall hendelser som ble registrert i 2008 av:
  - a) innbrudd
  - b) kartlegging
  - c) tjenestenekt
- 2) Hva er utviklingen på dette området i 2008, sammenlignet med 2007?
- 4) Hva er vært de største og mest alvorlige dataangrepene i 2008?

På forhånd takk for hjelpen!

Mvh

Per Anders Johansen  
Journalist Aftenposten

Den første anmodningen fikk jeg ikke noe svar på. Purret 2. februar, og på nytt 10. februar

**Fra:** per.anders.johansen@aftenposten.no [mailto:per.anders.johansen@aftenposten.no]  
**Sendt:** 10. februar 2009 13:05  
**Til:** Liv Nodeland  
**Emne:** Purring på svar: Henvendelse fra Aftenposten om statistikk

**Purring på svar på anmodning**

Aftenposten ved journalist Per Anders Johansen viser igjen til henvendelse av 29. januar. Vi takker for statistikk for 2007 og 2006 mottatt 2. februar, men vi har ennå ikke fått svar på det som var vår anmodning:

**Ang sikkerhetsklareringer:**

- 1) Hvor mange sikkerhetsklareringer ble gitt i 2008 – og hva er den statistiske utviklingen sammenlignet med de foregående år?
- 2) Hvor mange avslag ble gitt?
- 3) I tillegg ønsker vi opplysninger som belyser utviklingen og utfordringene i forbindelse med sikkerhetsklarering, bl.a. hva er det vanligste årsakene til avslag, hvor mange velger å klage, hva er saksbehandlingstid etc.

**Ang NorCERT:**  
Viser til den månedlige statistikk fra Nasjonalt senter for håndtering av alvorlige dataangrep. Vi ønsker å få opplyst følgende:

- 1) Antall hendelser som ble registrert i 2008 av:
  - a) innbrudd
  - b) kartlegging
  - c) tjenestenekt
- 2) Hva er utviklingen på dette området i 2008, sammenlignet med 2007?
- 3) Hva er vært de største og mest alvorlige dataangrepene i 2008?

Vi viser for øvrig til offentlighetslovens paragraf 3 og 9, som gir rett til å be om innsyn i sammenstilling av opplysninger. Ifølge loven skal dessuten anmodninger om innsyn behandles uten ugrunnet opphold. Vi har forståelse for at det kan ta tid å svare på en slik henvendelse, men etter 12 dager mener vi det burde foreligge et svar.

Med vennlig hilsen

Per Anders Johansen  
Aftenposten  
Politisk avdeling

Den siste mailen fikk jeg omsider respons på, og NSM lovet svar. ”Når det gjelder NorCERT vil vi kunne svare mer i morgen tidlig ifht når tallene er klare. Det er første gangen vi lager en slik sammenstilling og det er det som tar noe tid å sette seg inn i”, svarte NSM.

Dataene om sikkerhetsklarering fikk jeg ut, og ble brukt til en innsiktssak i Aftenposten. Men svaret ang NorCERT-materialet lot vente på seg. Etter nyeurringer på mail og telefon, fikk jeg omsider svar 17. februar i form av et ”aktivitetsdiagram” fra de siste to årene, fordelt på innbrudd, kartlegging og antallet – men fortsatt ingen konkrete tall. NSM nektet fortsatt å gi noen tall. ”Når det gjelder de konkrete tallverdiene på y-aksen finner vi ikke å kunne gi innsyn i disse under henvisning til offentleglovas paragraf 24, 3. ledd, 1. punkt, som gir mulighet for å nekte innsyn når dette vil kunne lette gjennomføringen av straffbare handlinger”, svarte NSM, og mente dessuten at ”det hefter en del usikkerhet ved statistikken” og at ”oversikten blir brukt først og fremst som ett av flere parametre der og da, og har ikke vært benyttet før til å gi historiske oversikter som her”.

Etter avslaget valgte jeg å sende ”et varsel om klage til Sivilombudsmannen” 24. februar. Jeg klaget på avslaget, og argumenterte med at ”slik vi ser det, så er det overhodet ikke grunnlag for å nekte innsyn i antallet datainnbrudd i 2008 med henvisning til par 24.3”. Jeg argumenterte med at for å kunne si noe som helst om hvor stort problem dette er, så må det på en eller annen måte være mulig å tallfeste antallet innbrudd, kartlegging og tjenestenekt.

”Vi stiller oss helt uforstående til at det vil lette gjennomføringen av straffbare handlinger dersom Aftenposten skulle få innsyn i et slikt tall. Vi viser igjen til offentlighetsloven, og ber om en begrunnelse og sannsynliggjøring for hvordan innsyn vil kunne bidra til kriminalitet. Før vi eventuelt velger å reise klagesak til Sivilombudsmannen på dette avslaget, så håper jeg fortsatt vi kan få til et samarbeid som ivaretar alles interesser. Min hensikt er som sagt å lage en sak om omfanget av datainnbrudd i Norge, og det er det dere som er best egnet til å si noe om”.



## En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

Dagen etter ble jeg invitert til møte med ledelsen for NorCERT i NSM. I løpet av møtet fikk jeg tallene presentert– muntlig. Dermed hadde jeg inngangen på følgende sak, som sto på trykk 3. mars 2009:



**Oppfølging – om nye kilder.** Saken ble sitert i en rekke medier - dette var første gang NSM gikk ut med slike tall – som de før vi klaget mente kunne være skadelig og fremme kriminalitet. Jeg ble etter denne saken ”tempebombet” med henvendelser fra en rekke ulike datamiljøer, som lever av dette problemet. Norsis, Telenor, Norman, Watchcom, Norsk Regnesentral, DNV og flere andre selskaper ville ha kontakt for å fortelle om sitt arbeid- og selvfølgelig få omtale som kunne sikre dem flere kunder. Jeg fikk på kort tid en rekke gode kontakter innen miljøet. Ett av selskapene jeg valgte å holde kontakt med, var sikkerhetsselskapet Watchcom. Jeg besøkte deres kontorer og var med på en av deres konferanser – og ble kjent med Preben Nyløkken, som er en av deres fremste eksperter. Grunnen til det, var at de var i ferd med å utvikle et system de kaller for ”Greywolf” – som både var omdiskutert og spennende.

I praksis gikk systemet ut på at datasikkerhetsselskapet hadde et program som innebærer at de går inn på tusenvis av norske nettsted, og ser om PC’en blir infisert eller hacket. Selskapet var imidlertid bekymret for at dette skulle oppfattes som en slags overvåking. I tillegg hadde de et etisk dilemma, siden dette arbeidet førte dem til nettsteder hvor de ansvarlige netteierne selv ikke var klar over av nettstedet var blitt hacket – spørsmålet var om de da også hadde et ansvar for å varsle.

Jeg hadde flere møter, og jeg fikk lære hvordan du kunne oppdage de enkleste formene for hackete nettsteder. \* Samtidig ble vi enige om at jeg skulle få se resultatene av deres kjøring. Mitt mål var først og fremst nettsteder til offentlige institusjoner og organisasjoner – ut fra argumentet om at nettopp deres nettsteder har et særlig ansvar for å sørge for at de besøkende ikke får installert ondsinnede koder eller blir infisert.

På andre møte gikk vi gjennom lange lister over mulige hackete nettsteder. Jeg plukket ut de nettstedene som jeg mente var mest interessante å se nærmere på, først og fremst en del nettsider som var eid av Barne- og familiedepartementet, flere kommuner og AUF. Deretter dobbeltsjekket jeg disse sidene – og ble grundig og systematisk infisert på min egen PC. Når du først vet hvor de skal lete, er det adskillig enklere. Takket være samarbeidet med Watchcom klarte jeg å gjøre noen store kunnskapssprang.

Vi diskuterte de etiske spørsmålene knyttet til dette samarbeidet – og det vi var helt enige om var å spille med åpne kort. Watchcoms agenda var selvfølgelig å få omtale, og på den måten skaffe flere kunder. Min agenda var på raskest mulig tid å finne frem til mulige offentlige nettsteder som var infisert eller hacket – og ha full mulighet til å sjekke og kontrollere dataene.

Arbeidet med å gjennomgå de lange listene tok 5 dager. Jeg samlet all nettsidene til BFD som var infisert, lagret dokumentasjon og bilder av nettsidene – slik at jeg kunne dokumentere at sidene var infisert. Det er nemlig fort gjort for nettstedets eier å skjule spor, slik at ingen kan se at nettsidene har vært infisert av ondsinnede koder.

**Konsekvenser:** Resultatet ble artikkelen 19. mars, som rett og slett var en fryd å lage. Nettsidene ble selvfølgelig umiddelbart stengt og ryddet. Jeg laget siden flere saker om hackete nettsider, og viste hvordan reisesidene til Norges største nettsted VG var hacket av indiske datakriminelle. Flere av disse sakene ble bare publisert på nettet:

<http://www.aftenposten.no/forbruker/digital/nyheter/data/article3060663.ece>

**\*Enkel metode for å se om en nettside er hacket – for å lure søkemaskiner:**

- 1) Gå til nettstedet du tror er hacket.
- 2) Høyre-klikk, og velg feltet ”vis kilde”.
- 3) Da får du opp ett felt som viser kodene. I dette feltet legger hackerne inn sine egne søkeord og navn. Ved å gjøre dette på AUFs nettsider, klarte hackerne å styre søkemaskin-trafikk til sine egne nettsider, spre reklame og narre nettbrukere til tvilsomme og direkte skadelige nettsteder.

<http://www.aftenposten.no/forbruker/digital/article2986003.ece>



## 4. Drøfting – og noen nyttige erfaringer

I løpet av 2009 har jeg anmodet om innsyn i om lag 1100 dokumenter. Ca 250 saker ble unntatt offentlighet. Innsynsbegjæringene resulterte i over 70 nyhetsoppslag i Aftenposten, hvor av 31 førstesideoppslag. De fleste av sakene ville aldri blitt offentlig kjent dersom Aftenposten ikke brukte mulighetene som ligger i Offentlighetsloven til å be om innsyn.

### 4.1. Hvordan velge ut?

Postjournalene er en malstrøm av informasjon. Flere millioner dokumenter pumpes ut av offentlige etater i løpet av ett år - og det aller mest er så innholdsløst, uinteressant og kjedelig at det kan være deprimerende å tenke på at skattepengene går med til slikt svada. Journaljobbing har klare paralleller til en av mine favoritt-hobbyer, nemlig fisking. Den som er mest utholdende og vet hvor fisken står, drar som regel de største fangstene. Mitt viktigste råd for å unngå de innholdsløse dokumentene, er det en god ide å se etter dokumenter som kan inneholde konkrete fakta. Mine favoritt-søkeord som jeg neste rutinemessig krever innsyn i er ”rapport”, ”evaluering”, ”revisjon”, ”notat”, ”statistikk”, ”tiltak”, ”klage”, ”innspill”. Et godt råd for alle som søker, enten det er på nett, postjournaler eller andre søkbare databaser, er å bruke tronkeringsstegn – ”\*” til slutt, for eksempel ”klage\*”. Ved å lete etter slik stikkord plukket jeg bl.a. sakene som er omtalt i denne rapporten – både gjennom direkte søk på stikkord, og ved å gå gjennom de ferskeste journalene manuelt, og se etter spor.

En annen god ide er å se etter arkivkodene eller forkortelsene til seksjoner som du vet arbeider med saker du er interessert i. Alle avdelinger og seksjoner i offentlige etater har egne forkortelser i arkivspråket. Kodene står som regel i postjournalene sammen med opplysninger om for eksempel saksbehandler. I sentralforvaltningen kan enkelte departementer ha et så stort saksområde, at du risikerer å kaste bort tiden hvis du skal skimme gjennom alle sakene.

### 4.2. Jakten på vedleggene.

En av de vanligste feilene både jeg og andre journalister gjør når vi bruker offentlighetsloven, er at vi gir oss etter første dokumentbegjæring. Svært mange dokumentinnsyn ender med at arkivet oversender et kort følgesbrev, som i seg selv virker helt uinteressant. Dermed konkluderer journalisten med at dette var et bomsmål. Men dersom du studerer journalene og følgesbrevet nøye, vil det ofte fremgå at dokumentet har et vedlegg. Det er som regel her sakens realiteter egentlig kommer frem, noe som var tilfelle i bl.a. Rotary-saken. Dersom en sak har et vedlegg, så må du ikke gi deg før du sitter med vedlegget i hånden. Jo mindre lystne forvaltningen er på å gi deg vedleggene ved første innsynsbegjæring, jo større er sjansen for at du er på rett spor.

Det er også en god ide å skaffe seg oversikt over alle dokumentene i saksmappen, inkludert de dokumentene du ikke får innsyn i. Dersom dokumentet du har bedt om for eksempel har dokumentnummer 015, så betyr det at det er skrevet 14 andre dokumenter om saken før du meldte din interesse. Ved hjelp av elektronisk postjournal kan du fort oversikt over de andre sakene – og på den måten få verdifulle tips om andre kilder du kan gå til.

### 4.3. Klag mer.

Mange av de mest spennende sakene, ligger ofte i offentlighetslovens grenseland. De mest følsomme og viktige sakene kommer ofte i gråsonen, hvor det blir et spørsmål om skjønn. Aftenposten fikk en rekke gode



## En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

data-oppslag i kjølvannet av paragraf 9-begjæringen jeg sendte til NSM, med påfølgende ”varsel om klage”. Det er dessuten ingen grunn til ikke å be om innsyn, selv om saken er stemplet «unntatt offentlighet». Vi må ikke la deg skremme vekk av paragrafer. Det er først når du ber om innsyn, at saksbehandleren skal gjøre en grundig vurdering.

Det er alltid en god ide å ta en telefon med en gang eller klage umiddelbart, mens du fortsatt er tent og nysgjerrig – de fleste av oss går lei altfor fort. To dager senere kan det være for sent.

### 4.3. Søk etter ”det uforståelige”- forstå byråkratspråket

Det morsomste med å grave i forvaltningen, er at du stadig kommer over saker og ender opp med kilder du ikke ville drømt om. Men byråkratene vet at vi journalister har tilgang postjournalen, og for dem innebærer innsynsbegjæringene mye ekstraarbeid. Derfor hender det at enkelte prøver å gjøre titlene på brevene ekstra kjedelige for at ingen skal be om innsyn. Et eksempel på dette er uttrykket ”effektrapportering”, som ble benyttet i dokumentet som førte meg frem til den enslige grensekontrolløren. Mitt råd er derfor at du som journalist bør se etter dokumenter du synes virker påfallende innholdsløse.

Språkformen er ofte et hinder for journalister som søker innsyn. Faguttrykk, juridiske formuleringer og statsvitenskapelig organisasjonsspråk er avskrekkende for mange, noe jeg særlig merker når jeg prøver å trene opp unge journalister til å bruke offentlighetsloven. Journalister som ikke forstår det spesialiserte fagspråket vil ofte komme tomhendt tilbake fra nyhetsjakten i postjournalene.

Mange av kildene jeg møter i forvaltningen, og som jeg hadde kontakt med da jeg jobbet med disse sakene – har sjelden eller aldri snakekt med journalister før jeg ringte. Den direkte kontakten med saksbehandlere er det utrolig viktig. Det går mange vandrehistorier i departementene om saksbehandlere som har fått store problemer etter å ha vært åpenhjertige mot journalister, slik at lysende karrierer og spennende yrkesmuligheter har falt i grus etter møte med pressen. Vis ansvar og respekt, ta hensyn – og gjør det helt klart når samtalen går over i en intervjusituasjon – og vedkommende vil bli sitert.

### 4.4. Gå forbi spinnerne i info.avdelingene

”Hør hvor det knitrer av løgn på papir”, skrev Jens Bjørnebo, da han refset oss journalister. I arkivenes verden er det etter min mening stikk motsatt. Både asylprofitt-saken, den enslige grensevakten, Rotary-millionene – og en rekke andre saker jeg har funnet i arkivene – viser at kildene ofte er mer sannferdige, direkte og problematiserende når de skriver til hverandre, enn når de uttaler seg til oss journalister. Statsrådenes presseavdelinger har vokst kraftig de siste par årene – og vi utsettes for en voldsom spinn og detaljstyring. Jo større og mektigere PR-avdelingene til statsrådene blir, jo viktigere blir det å gå etter selve saksdokumentene.

#### 22 24 90 90.....

Graving i arkivene er så enkelt at du egentlig bare behøver å huske ett eneste telefonnummer - 22249090 er det eneste telefonnummeret du behøver å huske når du starter gravingen i forvaltningen:

- 1) Gå til postjournalen, finn noe du synes er interessant – og se hvem som er saksansvarlig, og hvilken avdeling vedkommende jobber i.
- 2) Ring 22249090, be om å bli satt over til arkivet i departementet du ønsker innsyn i. Ved å gå inn på telefonkatalogen på [odin.dep.no http://www.regjeringen.no/nb/dep/oed/dep/Kontakt/Telefonliste.html](http://www.regjeringen.no/nb/dep/oed/dep/Kontakt/Telefonliste.html)
- 3) Når du kommer til arkivet: vis til initialene/saksnummer – og si at du ønsker å snakke med saksbehandler.
- 4) Vis noen lager bråk – og sier de ikke har lov - kan du vise til Forvaltningsloven som pålegger alle offentlige tjenestemenn et informasjonsansvar – og en plikt til å informere. Husk imidlertid at det er forskjell på å gi informasjon - og å gi et intervju.



## 5. AVSLUTNING

Hensikten med denne metoderapporten har vært å vise hvordan graving i postjournaler fortsatt er en effektiv, enkel og nyttig metode for å grave frem saker som ellers ville blitt liggende i arkivene. For min egen del er det 20 år siden jeg ba om innsyn i min første sak – og jeg fortsatt like overrasket og litt oppgitt over at så få journalister tar seg tid til å gjøre dette ofte og systematisk. Jeg håper de som leser rapporten får lyst til å kaste seg rett ut i arkivene – og finne frem til små og store SKUP. Min tanke er å bruke metoderapporten når jeg prøver å trene opp andre journalister og studenter. Målet har vært å slå et slag for ”lett” undersøkende journalistikk – og vise at de dagsordsettende oppslagssakene som er med i rapporten har vært så enkle, effektive og morsomme å lage at hvem som helst kunne gjort det, selv om de ikke er så heldig å jobbe i en stor og ressurssterk redaksjon.

Jeg har lagt spesiell vekt på å vise hvordan ideene oppstår. Det kunne sikkert vært brukt mye tid på å problematisere alle sakene mye mer – og sakene kunne sikkert vært løst på mange forskjellige måter. Men mange av metoderapportene de siste årene har blitt små bokprosjekter som det åpenbart tar flere uker å lage – noe som etter min mening er en tankevekkende ressursbruk. En god metoderapport bør oppmuntre – og ikke avskrekke – folk til å drive med undersøkende journalistikk.

Vedlegg:

- 1) Sakene
- 2) Andre nyhetssoppslag i Aftenposten i 2009 basert på journalgraving



## Vedlegg 1. Sakene

### 1) Norskegrensen er Nielsens ansvar (1. 12.09)



Side 1 Norskegrensen.zip



Grensekontroll- forsteside.zip



Side 2 - Norskegrensen.zip



Grensekontroll -reax.zip



# Aftenposten

Torsdag 1. desember 2009 18.00 kr. 16. 094 150. Inngang kr. 25

0300

3,75%  
Hvis oss får du  
innskuddsrente med 12 måned. binding!

Pareto bank  
100 prosent av pengene er i Norge

## Flopper og fulltreffere

KULTUR – side 8 og 9

Julekonserten er i fullstreb. Lene og sangerne, som er på vei ut av scenen.



”Søndagens nei til bygging av flere minareter er den mestviske tradisjon verdig

LES TIPS: TRADISJON KULTUR – side 8

### PENGER FOR ASYLSØKERE

Landet er i en krise og det er ikke lett å finne penger til å løse opp de som søker asyl. De Norge har de mest økonomiske og sterkeste forberedelser.

DEL 1 – side 4

### RESTARTER

#### «HVT SØ»

Staten er i en krise og det er ikke lett å finne penger til å løse opp de som søker asyl. De Norge har de mest økonomiske og sterkeste forberedelser.

DEL 1 – side 10

### TURISTER TIL DØDSFABRIKKEN

For turister som søker asyl i Norge er det en utfordring å finne penger til å løse opp de som søker asyl. De Norge har de mest økonomiske og sterkeste forberedelser.

DEL 1 – side 24

### VIL HA MER KONKURRANSE

Den nye Coop-eksperten, Ole T. Strand, ønsker å gjøre mer konkurranse i markedet.

ØKONOMI – side 2 og 3

### INGEN BUDKRIG OM MUNCH

Det er ingen budkrig om Munch. Det er ingen budkrig om Munch. Det er ingen budkrig om Munch.

KULTUR – side 18

### BERGET AV BUSH-FEIL

At Omasa sin Løken er en feil er ikke noe nytt. Det er ingen budkrig om Munch. Det er ingen budkrig om Munch.

DEL 1 – side 18



Polititjenestemenn som Dagvard Nielsen er nå den eneste med et særskilt ansvar for grensenære kontroll langs den norske grensen mot Sverige og Finland.

## Han vokter grensen alene

2346 kilometer. To polititjenestemenn hadde ansvaret for grensenære kontroll i Norge. Den ene ble pensjonert i april.

Løfte. I fjor lovet Regjeringen å øke antall kontroll for å bekjempe ulovlig innvandring via Schengen-land.

DEL 1 – side 2 og 3



### BYTTET UT MAT MED JULETRÆR

Arvid Skarsholt dyrket korn og poteter på jorden på Lichfoss i Vestfold. Nå har juletrær tatt over plass.

– Det er mer lønnsomt enn å dyrke mat, sier han.

DEL 1 – side 8 og 9



God morgen!



Synger julen inn

Julemusikk blir en stadig større del av julefeiringen, og det er mange som synes det er fint å ha julemusikk i bakgrunnen når man er sammen med familie og venner.

AV TORIL - side 4 og 9 Cecilie Aalen, journalist i kultur- og fritidsredaksjonen

Dagens nettpat



Alle bildene er tatt av Espen Rasmussen for Aftenposten.

Tyver vil ikke gi opp jakt på stjålet bil. I tillegg har politiet fått informasjon om at bilen er i Norge.

Aftenposten.no

I lørdag kunngjorde Barack Obama sin beslutning om oppsett av en kommisjon i Afghanistan.

Går priene opp eller ned? En undersøkelse viser at mange tror priene går ned.

«For å holde drifskiltet på veien er det viktig å ha nok penger til å betale skatten på inntekten.»

# Norskegrensen er

## Stoltenberg lovet flere kontroller i fjor

Stoltenberg lovet flere grensekontroller for å redusere anslvekosten og kriminalitet. Det stikk motsatte har skjedd. Hittil i år er 93 prosent av alle utlendingene som kommer, blitt sjekket i stikkprøver.

AV ANDRIS KVARNEN OLFV SEIKEN

Storvarden er ute sammen med politiet i utlendingesjekk. Det er en viktig oppgave for politiet å kontrollere utlendingene som kommer til Norge.

Det er viktig å ha nok penger til å betale skatten på inntekten. Dette er en viktig oppgave for politiet å kontrollere utlendingene som kommer til Norge.

I fjor lovet justisminister Kjetil Stordalen og statsminister Jens Stoltenberg å sette opp en kommisjon for å undersøke hvorfor det er så mange utlendinger som kommer til Norge.

«Det har blitt gjennomført flere kontroller på grensen av bevegelseskontrollen», heter det i en uttalelse fra politiet. Dette er en viktig oppgave for politiet å kontrollere utlendingene som kommer til Norge.

«For å holde drifskiltet på veien er det viktig å ha nok penger til å betale skatten på inntekten.» Dette er en viktig oppgave for politiet å kontrollere utlendingene som kommer til Norge.



Politioffiser Stein Dalggaard sjekker utlendinger som kommer til Norge. Han er ute sammen med politiet i utlendingesjekk.



ingen oversikt. Etter innføringen av Schengen-avtalen har det blitt vanskelig for politiet å kontrollere utlendingene som kommer til Norge.

«For å holde drifskiltet på veien er det viktig å ha nok penger til å betale skatten på inntekten.» Dette er en viktig oppgave for politiet å kontrollere utlendingene som kommer til Norge.

Stort O Sten, utlendinger som kommer til Norge. Dette er en viktig oppgave for politiet å kontrollere utlendingene som kommer til Norge.

«For å holde drifskiltet på veien er det viktig å ha nok penger til å betale skatten på inntekten.» Dette er en viktig oppgave for politiet å kontrollere utlendingene som kommer til Norge.

Vi kan sjekke hvem, hvor ofte eller gå inn i bilen på laget på vei til arbeid. Et stort tema er å ha nok penger til å betale skatten på inntekten.

«For å holde drifskiltet på veien er det viktig å ha nok penger til å betale skatten på inntekten.» Dette er en viktig oppgave for politiet å kontrollere utlendingene som kommer til Norge.

Advertisement for Aftenposten, including contact information for the customer center and subscription rates.

A table with various categories and numbers, likely a subscription or advertising rate card.

# Nielsens ansvar

■ Siden april har politiinspektør Nielsen vært alene



Denne politibilen ble stoppet i en grensekontroll. Bildet inneholder 13 utenlandske passasjerer og ble besvret ut å bruke utredninger rundt til ulike arbeidsoppgaver.

på en avsluttet ferde de er på turen fra kjøleskåpet.

**Bortsett med et unntak.** I bilen har Nielsen med kaffe på benken, mat, lepper og 82 godteri, derav tre store søte på trosser. Nielsen har et røper.

– Jeg vil si at er veldig – det jeg får i faget, det blir det jeg. Når jeg prøver å gjøre et med godt. Nielsen har i seg dette i bilen og takler for serien, etter at jeg har borte den, og kjør den tilbake til grensekontrollen, sier Nielsen.

Og den skjulte med bilen med de 12 kasserne av det samme med en kikkelig bitt – for brokk på bilens utrustning.

politinspektør

## Regelverket

Opptatte Schengenstatene og EU-landene har grensekontrollen opphevet mellom de ulike landene.

Politiet fikk innledende adgang til å gjennomføre kontroll i 3 måneders utredningsperiode.

Reguleringen lovet i mai 2008 at ventet grensekontroll skulle oppheves, men anslaget har gått ned fra mai til september.

Schengenstatene innebærer at den grensekontrollen som har vært og på de utenlandske reiser som utredningskontroll, og skal ikke ha samme form eller utgang som regulær grensekontroll.

**Aftenposten** tals

«Jeg kjører det jeg ønsker å ha en kontroll, og har tett kontakt med talsmannen, Stålen vegvesen og det lokale politidistriktet»

Stålen Vegvesen, politiinspektør

## Grensenær kontroll

- Når i to av de siste månedene person- og varekontrollen
- Grensenær kontroll er utvidet på 200 km langs grensen og andre typer kontroll
- Reguleringsloven i 2008 ble grensekontrollen, mens mai-september har avsluttet kontrollen på grensen

### Kilgrensene

Kilgrensene er 100 km langs grensen mot Finland og 120 km. Når de politistasjonene i politidistriktet utredningsperioden har samlet seg for grensekontrollen på grensen.



Stålen Vegvesen, politiinspektør

**Aftenposten** tals

## – Har høy prioritet

Politidistriktet i Agder og Kilgrensene står an å ha grensekontrollen på grensen. Det betyr på grensen.

Hva understreker at politiet og grensekontrollen andre kontroll, for som er det er den regulære grensekontrollen.

– Både grensen og de spesielle utredningsperiodene til politiet utredningsperioden i 2008 og i 2009. Begge grensene med politidistriktene, regulerer ut utredning og ikke vedlegg på grensen. Kontrollen over politidistriktene i Agder og Kilgrensene i en periode til Agder og Kilgrensene. Når vi har Kilgrensene har berørt seg på det er i 2008, og ut politiet i 2008. I tillegg har det blitt utredning og kontrollen på grensen.

**Høy prioritet.** – Det er ut og har vært utredningsperioden som har vært politidistriktene og politiet har høy prioritet, sier Nielsen.

Politiet utredningsperioden som har det blir – det er kontrollen med et det er bare grensekontrollen. Utredning på grensen.

staden til politidistriktene er det har utredningsperioden i 2007 til 104 km.

– Av rapporten fremgår at utredningsperioden i 2008 og i 2009. Begge grensene med politidistriktene, regulerer ut utredning og ikke vedlegg på grensen. Kontrollen over politidistriktene i Agder og Kilgrensene i en periode til Agder og Kilgrensene. Når vi har Kilgrensene har berørt seg på det er i 2008, og ut politiet i 2008. I tillegg har det blitt utredning og kontrollen på grensen.

Det fremgår av rapporten at politidistriktene i Agder og Kilgrensene i en periode til Agder og Kilgrensene. Når vi har Kilgrensene har berørt seg på det er i 2008, og ut politiet i 2008. I tillegg har det blitt utredning og kontrollen på grensen.

– Det fremgår av rapporten at politidistriktene i Agder og Kilgrensene i en periode til Agder og Kilgrensene. Når vi har Kilgrensene har berørt seg på det er i 2008, og ut politiet i 2008. I tillegg har det blitt utredning og kontrollen på grensen.

## Politiet øver sikkerhet før Obama-besøket



Politets sikkerhetsoppgaver skal stoppe eventuelle angrep på gateanlegg under Obamas Oslo-besøk. Sikkerhetsoppgaven er høy prioritet på grensen.

– Dette er en viktig oppgave, og utredningsperioden har vært politidistriktene og politiet har høy prioritet, sier Nielsen.

De samme sikkerhetsoppgaver som har det blir – det er kontrollen med et det er bare grensekontrollen. Utredning på grensen.

– Dette er en viktig oppgave, og utredningsperioden har vært politidistriktene og politiet har høy prioritet, sier Nielsen.

**Danmark vil ha.** – Det er ut og har vært utredningsperioden som har vært politidistriktene og politiet har høy prioritet, sier Nielsen.

– Dette er en viktig oppgave, og utredningsperioden har vært politidistriktene og politiet har høy prioritet, sier Nielsen.

– Dette er en viktig oppgave, og utredningsperioden har vært politidistriktene og politiet har høy prioritet, sier Nielsen.

**Utredningsperioden.** – Det er ut og har vært utredningsperioden som har vært politidistriktene og politiet har høy prioritet, sier Nielsen.



En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

God morgen!



Nisseland

Alle juletoen i Drammen har et lite ønske: at barn barnehat rikt nok å være på fremtoms av de 20-000 lemmene har de i de utgået juletoen i...

BRUCEWILL + side 14 Stens Erik Riksbakken, journalist i Innvandringsdepartementet

Aftenposten.no



President Barack Obama

- President Barack Obama korrigerer sin uttalelse om at han er i dag 45 uker gammel på ap.no.
Arve Stenbom deler i den største operasjonen i dag fra 11. I dag den sterke på ap.no/vebs.
Kan du nok tenke på klimapremier starter i København neste år? På forside ap.no fra nye nyttige klimaklær.
Hvorfor ser en milliard kroner ut i lønsten? I de med Aftenposten TV på en godter i Norge Banko banko.

LES I KULTUR
«Min utgave forteller et utrolig raskt, et ungdomsrommet som blir varmt beroligende over tid»



Grense bilen til 800 000 kroner skulle være politiets oppfølging i kampen mot kriminallitet over grensene, men forsøker å skjule at den stort sett må ha starthjelp når den skal ut på veiene.

Grensebil må ha starthjelp

Brukt 8-10 ganger siste fem år

To spesialbygde grensebiler ble innkjøpt for å bekjempe kriminalitet over grensene. De har stort sett stått parkert i fem år.

PER ANDRÉ KVARNEN
På bildet over ser du en av de to bilene som skulle være politiets oppfølging i kampen mot alvorlig kriminalitet, men som sannsynligvis ikke er blitt brukt...

Apne grenser

Schengen-avtalen som tillater å reise uten visum mellom landene som er medlemmer i Schengen-området, men at politiet ikke oppfølger...



Han vokster grensen alene

Aftenposten: Hva i går er bare 5-6 prosent av utreisende som ikke har kommet til Norge, er nå 100 prosent.

De to å gjenreise som ikke er det, grenskrytting, samtidig som 14 millioner er på de største utreisendeoppsettene i historien i Oslo-Land og grensen Barack Obama kommer for å bli...

Obama-bekymring. Opposisjonen er bekymret for oppfølgingen i Aftenposten.
Det er et stort problem at de etter noen få politiske ikke kan kontrollere en 2000 kilometer lang grense uten oppfølging...

Customer service information including phone numbers (050 40, 815 000 15), fax numbers, and website addresses for Aftenposten.

Subscription information: Abonnementspriser, including rates for different regions and delivery options.

A grid of small advertisements or classifieds at the bottom of the page.



En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

## 2) Rotary-millioner til liten nytte

Rotary-klubb fikk 2,4 mill. kr til ungdomsprosjekt Bare 100 000 kr gikk til ungdommene (9. nov. 2009)



Rotary s 1.zip



Rotary s 2.zip

**God morgen!**



**Heroinland**

ITV serien The Wire har nå klatrert oppover i norske hjem. Serien handler om politiet i Baltimore og gir en dyp og realistisk innblikk i politiets arbeid og livet i byen. Det er et godt eksempel på hvordan TV-serier kan være både underholdende og utdannende. Denne serien er en av de beste i sitt slag.

2011. 1. side 10 og 11  
Knut Østergaard  
Illustrasjon: [navn]

**Aftenposten** 70



Konserter med [navn] og [navn] ble solgt ut raskt.

- Få den siste utgaven av [navn]
- [navn] starter i [navn]
- [navn] er tilbake i [navn]
- [navn] er tilbake i [navn]
- [navn] er tilbake i [navn]
- [navn] er tilbake i [navn]

**LES I KULTUR**

«Sånn får ikke en videospill for voksne mennesker og skolebarn...» Det ble uttrykket i [navn]. Mange har prøvd å spille videospill, men det er ikke alle som liker det. Dette er en god anledning til å se på hvordan videospill har blitt en viktig del av kultur.

# Rotary-millioner til

Rotary-klubb fikk 2,4 mill. kr til ungdomsprosjekt

Justisdepartementet ga 2,4 millioner kroner til Rotary Askim for å hjelpe ungdommer fra å bli kriminelle. Det fikk ungdommene til å glede seg.

**RELIGIØSE MENING**

«Måltid i kristenlivet i lokalmenighetene.» «Bredt utvalg av mat.» «Måltid var et viktig element i kristenlivet i Askim. Det ble arrangert flere ganger i løpet av året. Dette var en viktig del av livet i kirken.»

**Rotary**

Rotary har 11 000 medlemmer i Norge. Det er et av verdens største og mest aktive organisasjoner. Rotary er en global organisasjon som jobber for å gjøre verden til et bedre sted. Rotary har mange ulike aktiviteter og prosjekter. Rotary er en fantastisk organisasjon som gjør en forskjell i verden.

**Aftenposten**

«Det var et veldig viktig prosjekt for Askim Rotary. Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim. Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim. Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim.»



«Det utvalgte eksemplarene ble kjøpt i Askim, og de ble solgt ut raskt som handlet av ungdommene som å hjelpe på prosjektet.» «Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim. Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim. Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim.»

«Det utvalgte eksemplarene ble kjøpt i Askim, og de ble solgt ut raskt som handlet av ungdommene som å hjelpe på prosjektet.» «Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim. Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim. Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim.»

**Justisdepartementet: Fikk lite ut av pengene**

«Justisdepartementet har fått ut av pengene som ble gitt til Askim Rotary.» «Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim. Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim. Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim.»

«Justisdepartementet har fått ut av pengene som ble gitt til Askim Rotary.» «Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim. Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim. Det var en fantastisk mulighet for ungdommene i Askim.»

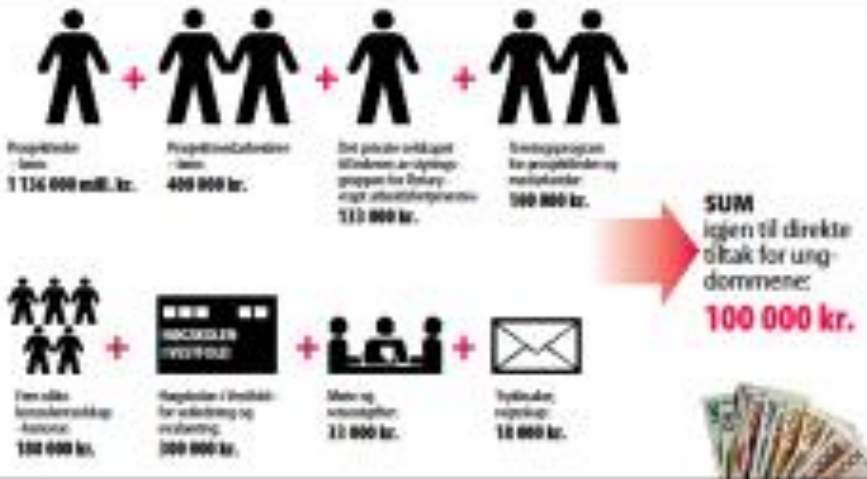
<p><b>Aftenposten</b></p> <p><b>KUNDESENTERET</b></p> <p>0 50 40</p> <p>015 000 15</p>	<p><b>TELEFONNUMMERE</b></p> <p>02 22 86 44 80</p> <p>02 22 86 44 80</p>	<p><b>NYHETER REDAKSJON</b></p> <p>0 22 86</p> <p>22 86 30 00</p>
--	--	---

© 2011 Aftenposten AS. All rights reserved. For more information, contact Aftenposten AS, P.O. Box 475, NO-0403 Oslo, Norway. Tel: +47 22 86 44 80.

**DAGENS NYHETER** | **KULTUR** | **SPORT** | **OPPLYSNING** | **REKREASJON** | **LESE I KULTUR**

# liten nytte

Bare 100 000 kr gikk til ungdommene



## 12-åring kjørte tur med pappaes bil

Politi i Oslo fikk anmeldelse etter å ha fått en 12-åring kjøre bil med en utbygget bil. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

Bilen ble kjøpt i 1980. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

## Fikk pistolkule gjennom frontruten

En 12-åring fikk en pistolkule gjennom frontruten på bilen da han var på en tur med pappaen sin. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

Politi i Oslo fikk melding om at en 12-åring hadde fått en pistolkule gjennom frontruten på bilen da han var på en tur med pappaen sin. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

## Avskuttet sek utenfor Bjørnøya

En sek ble avskuttet utenfor Bjørnøya. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.



## Odd Einar Dørum: Overrasket

– Jeg ble overrasket av at det var så mange som var med på dette. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

– Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

– Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

– Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

– Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

– Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

## Rotary: Brukte pengene som avtalt

– Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

– Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

– Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

– Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil. Det var en 12-åring som kjørte bil med en utbygget bil.

Meld deg inn 9.-10. november

# FRI TRENING UT ÅRET!

+ 2 Personlig Trener timer og kr 0,- i innmelding\*

\* For medlemmer ved 12 betalte år med medlemskap. 10 års medlemskap kr 100,- i tillegg, gratis til medlemmer. Kontakt oss for 12 måneders medlemskap kr 1000,-

## Trening gir stor helsegevinst!

# ELIXIA

Trening & Velvære



En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

### 3) Naziofre får avslag om hjelp - Kommunen vil spare penger (14.12.09)



Holocaust eldresenter 1.zip



Holocaust eldresenter 2.zip





God morgen!



I klimafengsel

Oppdugle ble arper hundre demonstranter bussert til Rådhusplassen...

DEL 1 i side 12 og 13 Ole Mathisen, journalist, politisk redaktør

Aftenposten.no



Stavangerkomiser Jonas Sævi

Utenriksminister Jonas Gahr Støre og tidligere og nå statsrådene...

Utenriksminister Jonas Gahr Støre og tidligere og nå statsrådene...

Utenriksminister Jonas Gahr Støre og tidligere og nå statsrådene...

Utenriksminister Jonas Gahr Støre og tidligere og nå statsrådene...

Utenriksminister Jonas Gahr Støre og tidligere og nå statsrådene...

Utenriksminister Jonas Gahr Støre og tidligere og nå statsrådene...

Utenriksminister Jonas Gahr Støre og tidligere og nå statsrådene...

Utenriksminister Jonas Gahr Støre og tidligere og nå statsrådene...

Utenriksminister Jonas Gahr Støre og tidligere og nå statsrådene...

Utenriksminister Jonas Gahr Støre og tidligere og nå statsrådene...

Utenriksminister Jonas Gahr Støre og tidligere og nå statsrådene...

Utenriksminister Jonas Gahr Støre og tidligere og nå statsrådene...



26. januar 1942 ble det kunngjort at alle jøder skulle bli utvist...

De er blant de få overlevende i Norge etter nazistenes jødeforfølgelser. Men de siste to årene har minst 13 overlevende norske jøder fått avslag...

Naziofre får avslag om hjelp

Kommunen vil spare penger

PER ANDERS ENGBERGEN

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...



Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Etter å ha blitt tilbakekalt fra det britiske og norske...

Footer containing contact information for Aftenposten, including phone numbers, website, and social media links.



Inger Tangen (F) måtte kjempe for å bli hørt på om statsrådene ikke hadde tatt det politiske arbeidsprommet i Urik. Her snakker hun med stortingsleder.

get. Styretsansvar og innledende arbeid må være tydelig. Når det gjelder de tidligere statsrådene, sier Tangen:

– Vi er så glade og berørt over å se hvor godt de har jobbet ut, sier R2A Skogen.

Privat ønsker Tangen at de tidligere statsrådene, og særlig de som har vært i statsrådene som statsråder, ikke bør ha noen særlige privilegier. Hun sier at det er viktig å være tydelig på at det er statsrådene som skal ha ansvar for mulighetene til å bli hørt på. Tangen sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar.

Juddi bakgrunn for å bli utnevnt til å jobbe i statsrådene. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar.

**Flåk nye navn.** Inger Tangen sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar.

men det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar.

– Jeg synes det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar.



Inger Tangen (F) har vært medlem av styret for Urik. Her snakker hun med stortingsleder. Til høyre: Inger Tangen (F) og Inger Tangen (F) har vært medlem av styret for Urik. Her snakker hun med stortingsleder.

## – Uverdigg av kommunen

Oppfølgingen av store levestandarder (jakter med store data-problemer) ble i sommer i forbindelse med Tjønsens rolle i saken, som Norge undersøker i forbindelse med ulovlige land.

– Dette er uverdigg. Det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar.

statistikk, og offentlig i Oslo i forbindelse med Tjønsens rolle i saken, som Norge undersøker i forbindelse med ulovlige land.

– Dette er uverdigg. Det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar.

**Spesialbeholdning.** Norge er et av de land som i sommer undersøker Tjønsens rolle i saken, som Norge undersøker i forbindelse med ulovlige land.

– Dette er uverdigg. Det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar.

**Mandatsaken.** Inger Tangen (F) har vært medlem av styret for Urik. Her snakker hun med stortingsleder. Til høyre: Inger Tangen (F) og Inger Tangen (F) har vært medlem av styret for Urik. Her snakker hun med stortingsleder.

**Terezin-deklarasjonen:** Alle land, deriblant Norge, underskriver i sommer Terezin-deklarasjonen, som handler om å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar.

**Terezin-aktien:** Inger Tangen (F) har vært medlem av styret for Urik. Her snakker hun med stortingsleder. Til høyre: Inger Tangen (F) og Inger Tangen (F) har vært medlem av styret for Urik. Her snakker hun med stortingsleder.

## Kantinebygg på asylmottak totalskadd

**Blauvannet** drar med et utvalg av de som har vært i kantinebygg på asylmottak totalskadd. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar.

## - Schizofrene hsjbrukere tenker bedre

**Forbedringene** på at hsjbrukere som er schizofrene tenker bedre. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar.

## Tar ulvens parti mot jaktthunder

**Dyremiljøorganisasjonen NCCN** tar parti for ulver og mot jaktthunder. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar.

## Tar ulvens parti mot jaktthunder

**Dyremiljøorganisasjonen NCCN** tar parti for ulver og mot jaktthunder. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar. Hun sier at det er viktig å ha tydelige roller og ansvar.



Dyremiljøorganisasjonen NCCN tar parti for ulver og mot jaktthunder.



En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

4) Asyl-overskudd på 100 mill. - Private mottak anklages for sosial dumping (12.10.09)



Asylkostnader - forsteseide.zip



Asylkostnader s. 1.zip



Asylkostnader s2.zip



DAGEN FØR DAGEN

1 morgens legger tilvarende... (text continues)

ØKONOMI - side 2 og 3  
KULTUR - side 2 og 3

TAKKET FOR LIVET 30 ÅR ETTER



1 1979 gikk det knyttet... (text continues)

ØK. 1 - side 4

«Det er ingen som straffet forteller en dommer hva han eller hun skal gjøre. Heller ikke en justisminister.»

Lars Inge Ø. Hovde  
kommentar  
ØK. 1 - side 2

HVORFOR VOLDTAR DE?

Etter beretning om en voldtekts... (text continues)

ØK. 1 - side 3

# Asylsøkere er blitt gullgruve

God butikk. Private asylmottak ligger an til å femdoble overskuddet siden 2007. Det ser ut til å bli på 100 millioner kroner.

Kritikk. Overskuddet er mulig fordi de ansattes vilkår er langt under det man forventer for produsenter av offentlige tjenester, mener LO-forbund.

ØK. 1 - side 6 og 7

- DØDEN FINNES LIKE UNDER OVERFLATEN ALLE STEDER



Søks av hans famillememmer ble myrdet under siste verdenskrig. Daniel Mendelsohn (49) bok om deres historie – Forvunnet – er blitt en internasjonal bestselger. I går besøkte han Holocaust-serienet i Oslo.

ØK. 1 - side 6 og 7



# Norsk advokat forsvarer Radovan Karadzic

Den norske advokaten Jan Høybye Klebe er med i forsvarergruppen som skal forli den bosnisk-serbiske ledelsen Radovan Karadzic.

Rettsaken mot Karadzic er domstol saksak 13 i lagdomstol i Haag 16. oktober med 190 lagdomstol dommer for den tidligere Jugoslavia.

– I min skifer har jeg ved flere de...

er Klebe (20) på spørsmål om det kan være en belemring å delta i forsvarstiltak av den tidligere statsministeren Karadzic.

– Høybye Klebe har vært Karadzic sin gang. Så i lønn av et delvis to timer langt møte i lagdomstol i Haag der Karadzic sitter i varetekt.

Klebe har en omfattende internasjonal rettskompetent bak seg og har en solid erfaring på tross over forsvarere som den internasjonaliserte et sett kommissjon opp...

er med. Den amerikanske advokaten Peter J. Hoffmann leder gruppen av advokater som er med en serbisk advokat i tillegg til den norske advokaten og jussens professor Ole M.

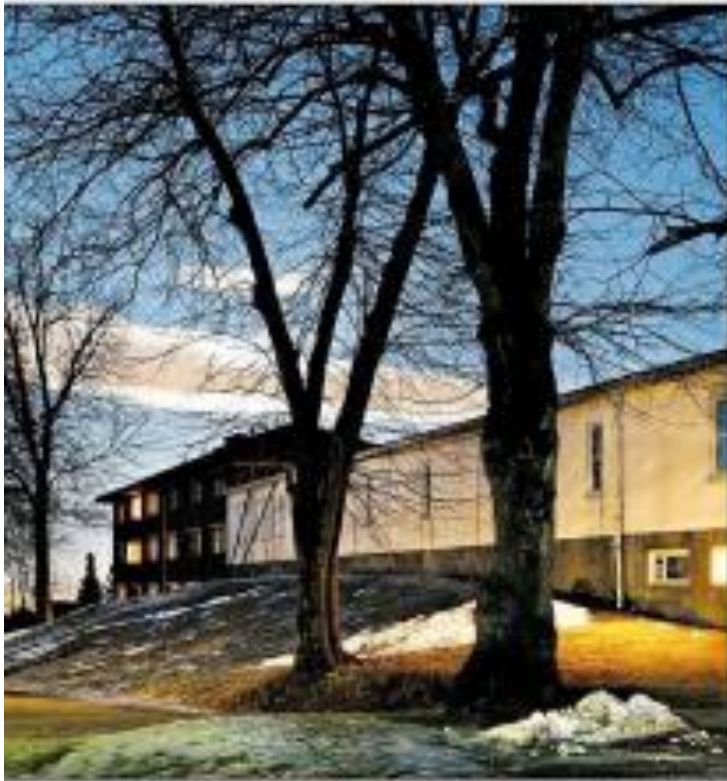
Forli har etal opptrinn og egne forsvare i rekke, der advokaten offentlig har uttalt seg som «religjøs». De fleste uttalelser om saken er i møte, som vil følge etter fra på fjoringsberet.

## Radovan Karadzic

Født 14. juni 1944. Leder av Det serbiske demokratiske partiet fra 1990, bleid ble, under og etter krigen i Bosnia-Herzegovina. Var president i Republikken Srpska fra mai 1992.

Utvalgt for fellestiltak, forbyrbyrdet med internasjonalt og lagdomstol dommer med 190 lagdomstol dommer for det tidligere Jugoslavia. Sommeren 1998 på Karadzic i forbindelse med uttalelser dommer den serbiske av Høybye Klebe under saksak 13 i lagdomstol i Haag 16. oktober med 190 lagdomstol dommer for den tidligere Jugoslavia.

**Nytt** 14.10



## - Uhyggelig lite nyansert kritikk

Landslats største prisene mota kompetente flere av våre ledende fagfolk.

Fagforbundet.

– Utrolig trist, mener administrerende direktør Ahmed Bogail.

– Vi føler oss overborte ikke tatte ut kritikk. Dette er ikke på noen måte dekkende for vår situasjon. Vi er den eneste og mest utvilsomt operasjon og har vært i bransjen siden 1972. Vi har bygget en kompetanse og samarbeid. Vi er en viktig bidragende til et selskap hvor det finnes høy kompetanse, sier administrerende direktør Ahmed Bogail i flere.

– Det går til kraftig støttegrup med Norsk Fagforbund for kompetanseutvikling og fagforbundet. Vi har høyt, som er svært i flere.

**7000 glassene.** – Jeg er for øvrigt og veldig ut seg. Mønstet som har skrevet under breven, har jobbet hos oss i 12 år og er med i vårt styre og ledelse. Det er selvfølgelig et hus og så for øvrigt. Det hadde differensialer dette og ta opp dette med oss best, mener Bogail.

På oppdrag fra TEK driver det private selskapet 1800 7000 av landslats 20 000 medkompetente selskapet for 7000 arbeidere. TEK i 10 år har vært et medlem på en lag til medlemmer i flere.

– 92 prosent av de ansatte har en høyereutdanning, mener den tidligere selskaper, samarbeid og glassene fagforbundet. Tre av fire ansatte er ikke-organisasjon.

– Ledelsen i flere år mener et viktig aspekt er et godt samarbeid.

– Vi har en profesjonell organisasjon med høy kompetanse for de ansatte, et styre med en kompetent administrasjon, arbeidsforhold og samarbeid med medlemmer, sier Bogail.

**240-300.** – Det er selskapet ikke har kortlagt ut, at man er fag for kritikk fra ansatte og et ryktsmessig er på 82 prosent. Høyeste selskapet har en selskapet størrelse er et medlem på 240-300 arbeidere.

– Vi har den siste tiden mistet 30-40 medarbeidere til andre selskaper i Norsk Fagforbund. Vi er opprettet og i tillegg en god standard, sier Bogail.

**Alliance apotek Trygg blir Boots apotek Tøyen!**

Vi ønsker deg velkommen til Apoteket og vårt nye Boots apotek på Tøyen kvadrant 13. oktober kl. 12.00. Fåer nye og spennende produkter og har som alle nye butikker og tjenester.

**De første 100 får en No7 Protect & Perfect Beauty Serum av oss! (verdt 200,-)**

**2 for 1 på alt fra Eucerin**

Tilbudet gjelder fortsatt for alle Eucerin-produkt du velger!

**Boots apotek Tøyen**  
Tøyenkvadrant 13, 02 26 26 26 | Spesiell 0 77 06 9 142



En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

## 5) Russere hacket statens nettsider - La viruskoder på departements nettsider. Har angrepet PC-ene til intetanende norske brukere (19.3.09)



Hacking BLD 1.zip



Hacking russere 2.zip



Hack NSM 1.zip



Hack nsm 2.zip



Hack krig 1.zip



Hack krig 2.zip

# Aftenposten

Torsdag 19. mars 2009 Uke 12 Nr. 131 150. årgang Kr. 20



## Klar til å ta Oslo

KULTUR - side 8

”Jeg har møtt mange psykopater og er grunnleggende skeptisk til at et menneske med store personlighetsforstyrrelser plutselig kan ha innlevelse i andres lidelse

Aftenpostens Håkon Letvik om Josef Fritzl

### ANBEFALER DYRE FOND

DnB NOR vil ikke anbefale billige aksjefond. Banken selger nesten ut alle de fond som har høye gebyrer. Men mindre enn halvparten av de største fondene holder det banken lover.

ØKONOMI - side 2 og 3

### MÅ HA SIKKERHETSVAKTER

Under verdenscupavslutning i Russland neste uke, må skiskytter Ole Einar Bjørndalen ha sikkerhetsvakter. Årsaken er trusler.

DEL 1 - siste side

### OPPTREDEN VEKKER STRID

Drapsdømte Veronica Orderud er invitert til Late Night Show på et journalistseminar. Det vekker reaksjoner.

DEL 1 - side 4

### 200 KRONER BLE TIL 9000

Egil Ryvik betalte ikke egenandelen på 200 kroner da han var boslegen. Siden har regningen svevlet gjennom inkasso og gebyrer. Nå skylder han 9333 kroner. Forbrukerrådet vil halvere skyldnerens inkassokostnader.

ØKONOMI - side 38 og 39

# Regjeringens nettsider sprer virus

Har visst det siden jul uten å gjøre noe

Hackere. Regjeringens nettsider mot omskjæring er blitt brukt av russiske kriminelle til å ta kontroll over PC-ene til intetanende besøkende.

Varslet. Allerede ved juletid ble Barne- og likestillingsdepartementet advart om at nettsidene var infisert. De ble ikke stengt.

DEL 1 - side 2 og 3



FOTO: CORBIS/ANPA



## DANSKE UKER

I hele mars får du 10% rabatt på danske designmøbler.

Vi forhandler møbler fra Naver, Haslev, Søren Lund, PP møbler, Pj Furniture, Bernstorffsminde og Carl Hansen. Møblene leveres i mange ulike treslag, blant annet i eik, bok, ask, valnøtt, kirsebær og bjerk, samt malt

**A. HUSEBY & CO**  
Møllergata 6, 0179 Oslo. Tlf 22 00 82 40  
Man-fre 10-18, lør 10-15

www.ahuseby.no

## God morgen!



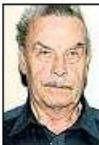
## Hva mener de, egentlig?

Nå begynner partienes ritualer i forbindelse med kommende stortingsvalg. SV er først ut og vedtar et nytt partiprogram på landsmøtet i Bergen denne helgen. Sp følger etter neste helg. Slik går det slag i slag helt til Frp har avviklet sitt lands møte i mai. Partiprogrammene sier mye om partienes identitet. Derfor presenterer vi hovedpunkter fra alle stortingspartienes programmer utover våren. Kanskje blir det da lettere for leserne å bestemme seg for hvem en skal stemme på til høsten?

DEL 1 • side 10 og 11  
Solveig Ruud,  
journalist  
i politisk redaksjon

## Aftenposten.no

Dommen faller i Fritzl-saken i dag. Aftenpostens korrespondent dekker saken fortløpende på ap.no.



Hør også hans beskrivelser av hva som skjer i rettsalen i video- og lydreportasje på ap.no.

SVs landsmøte i Bergen starter i dag. Aftenpostens reporter følger landsmøtet. Se Kristin Halvorsens tale direkte på ap.no fra kl. 16.00. En mann er pågrepet for mordbrann i Urtegate. Følg saken videre på ap.no.

## les i Aften

- «Salme på bud» i begravelser
- Norsk science-fiction-design
- Bolttrer seg på biblioteket

# Russere hacked

La viruskoder på departements nettsider

«Det er rett og slett guffent å tenke på at kriminelle hackere har klart å ta kontroll over et nettsted vi er ansvarlig for»

Kjell Erik Øie i Barne- og likestillingsdepartementet



I flere måneder har departementet visst at nettsidene deres kan ødelegge folks PC-er. Først da Aftenposten tok opp saken i går, ble de stengt.

PER ANDERS JOHANSEN  
MONICA STRØMDAHL (foto)

I over et halvt år har Regjeringens nettsider mot omskjæring av kvinner vært under kontroll av russiske datakriminelle. Hackerne har lagt inn koder på nettsidene.

Dermed blir et program lastet ned og installert på PC-en din uten at du oppdager det – og hackerne kan ta kontroll over PC-ene.

– Det er sterkt beklagelig at folk har opplevd å få virus etter å

## 900 000 PC-er angrepet

Aftenposten har i flere artikler skrevet om økende datakriminalitet. Seks av ti datamaskiner – over 900 000 datamaskiner – kan ha blitt angrepet av datakriminelle eller hackere, anslår Telenors sikkerhetsavdeling. De fleste PC-ene blir angrepet etter besøk på infiserte nettsider

Antall forsøk på kartlegging og spionering på norske datamaskiner er tildoblet fra 1. januar 2007 til 1. januar i år.

Nasjonal sikkerhetsmyndighet registrerte i fjor 3049 «hendelser» i form av organiserte dataangrep.

Aftenposten fakta

har besøkt vårt nettsted, sier stasjonsekretær Kjell Erik Øie i Barne- og likestillingsdepartementet.

Etter at Aftenposten i går kunne fortelle departementet at nettsidene var under kontroll av kriminelle, ble til sammen 154 nettsider stengt.

Kadra-saken.

Prosjektet

«Omsorg og kunnskap mot kvinnelig omskjæring» – [www.okprosjekt.no](http://www.okprosjekt.no) – ble lansert i 2002 av barne- og familierminister Laila Dåvøy. Bakgrunnen var Kadra-saken, hvor TV 2 avslørte hvordan flere imamer oppfordret Kadra til å la seg omskjære dersom familien ønsket det.

OK-prosjektet ble fremstilt

som et av de viktigste tiltakene for å forhindre omskjæring av kvinner, blant annet gjennom nettsider på både norsk, engelsk og somalisk. I januar 2005 ble prosjektet lagt ned, men nettsidene ble holdt åpne for å spre kunnskapen videre. KrFs Laila Dåvøy reagerer med vantro på hva som har skjedd hennes prestisjeprosjekt.

– Dette er forferdelig. Det er utrolig at nok slikt kan skje. Jeg synes det er svært ille at man ikke har fulgt bedre med. Det vitner om for dårlig sikkerhet, sier Dåvøy.

**OK-prosjekt.no er et av 1090 norske nettsteder som siden januar har vært hacked av datakriminelle.**

Det viser tall fra det norske sikkerhetselskapet Watchcoom som Aftenposten har samarbeidet med i denne saken. Watchcoom er ett av Norges ledende IT-sikkerhetsselskaper, og bistår bedrifter med å beskytte seg mot

## Aftenposten

AUTOMATISK SERVIKETELEFON  
22 86 44 80

ved forsinket eller utblibtt avts.

Følg anvisningene og få eventuelle svar om det er problemer i dagens distribusjon.

## KUNDESENTERET

### ABONNEMENT

0 50 40

Telefax: 22 86 40 39

Selvbetjening:  
[www.aftenposten.no/kundesenter](http://www.aftenposten.no/kundesenter)  
[abonnement@aftenposten.no](mailto:abonnement@aftenposten.no)

Man-fre kl. 07.00-19.00  
Lørdag kl. 08.00-12.00  
Søndag kl. 09.00-12.00

### ANNONSER

815 000 15

Man.-fre. kl. 08.00-16.00

Telefax: 22 86 40 98

Privatannonser:  
[annonse@aftenposten.no](mailto:annonse@aftenposten.no)

Bestilling av dødsfallannonser:  
Mandag-fredag før kl. 12.00

Tlf.: 22 86 33 90, Fax: 22 33 27 78  
[dodsfall@aftenposten.no](mailto:dodsfall@aftenposten.no)

## TELEFONLISTE ANNONSER

Bil og båt: Fax 22 42 64 13  
Elendom: Fax 22 42 14 21  
DM: 22 86 43 66  
Detaljbit: Tlf. 22 86 43 71 Tlf. 24 14 65 65  
Helse: Tlf. 22 86 43 73 Fax 22 86 40 92  
Kjeder/kjappesentra: Tlf. 22 86 43 67 stilling@aftenposten.no  
Markovare: Tlf. 22 86 43 68  
Reiseliv: Tlf. 22 86 43 72  
Underholdning: Tlf. 22 86 43 69  
Underveiting: Tlf. 22 86 43 70

## TIPSTELEFON REDAKSJONEN

0 22 86

Telefax redaksjon: 22 86 43 60

[2286@aftenposten.no](mailto:2286@aftenposten.no)

## SENTRALBORD

22 86 30 00

Besøksadr.: Bislep Gunnarst. gt. 14,  
Postadr.: Boks 1, 0551 Oslo  
[aftenpostene@aftenposten.no](mailto:aftenpostene@aftenposten.no)

KORRESPONDENTER Amman: Per A. Christiansen, tlf. 00962 6 464 3852, per.a.christiansen@aftenposten.no • Berlin: Håkon Letvik, tlf. 0049 160 2909 699, hakon.letvik@aftenposten.no • Brussel: Per Kristian Aale, tlf. 0032 223 522 29, per.kristian.aale@aftenposten.no • København: Odd Inge Skjævestad, tlf. 0045 29420069, ols@aftenposten.no • London: Eirin Hurum, tlf. 0044 207 820 7488, eirin.hurum@aftenposten.no • Moskva: Anbjørg Bakken, tlf. 0074 95 9564 026, anbjorg.bakken@aftenposten.no • Washington: Alf Ole Ask, tlf. 001 202 785 0675, alf.ole.ask@aftenposten.no • Tromsø: Ole Magnus Rapp, tlf. 77 68 52 24, fax. 77 65 88 48, ole.magnus.rapp@aftenposten.no • Ålesund: Arntfinn Mauren, tlf. 70 12 65 58, fax. 70 12 65 59, arntfinn.mauren@aftenposten.no

DAGENS RUBRIKK-ANNONSER	NYHETER	KUNINGJØRINGER VARER OG TJENESTER... 17	ØKONOMI RUBRIKK-ANNONSER... 13	REISE OG VELVÆRE... 18	BOLIG FORTS... 32	KULTUR REISELIV... 17	UNDERSØKELSE... 16	BOLIG 4-39
			JOBBSØKING... 15	BÅT... 18		UNDERHOLDNING... 17		
			MARKNINGS... 25					
			KUNINGJØRINGER FORTS... 28					

# statens nettsider

■ Har angrepet PC-ene til intetanende norske brukere



dataangrep. Selskapet har utviklet et system som besøker 400 000 norske nettsider som en vanlig nettbrowser.

Etter nettsøket blir PC-en undersøkt for å se om den er blitt infisert. På den måten har det vært mulig å påvise at over tusen norske nettsider som har vært under kontroll av hackere fra januar og frem til nå.

- 759 av nettsidene spredde ond-sinnede koder som gir hackerne kontroll over PC-ene til de som besøker nettsidene.
- 178 nettsider var hacket for å kunne spre spam.
- 141 nettsider var hacket på tradisjonelt vis, slik at hackerne forvengte eller endret innholdet.

Russere og trojanere. Av de 154 nettsidene til omsjæringsprosjektet, var 151 sider under kontroll av russiske kriminelle. Seneste i går formiddag ble det

funnet skadelige program på nettsidene, blant annet 145 ulike koder, 16 ondinnende programmer eller trojanere, og fire nye filer på datamaskinene som besøkte nettsidene.

Russene har operert gjennom blant annet nettdomenet wrap.ru, som igjen er styrt av ulike servere. Tilsammen 170 nettsider over hele verden er blitt rammet av det samme angrepet.

Google har lagt ut en advarsel om at «dette webområdet kan skade datamaskinen din».

Flere offentlige nettsider har henviset intetanende nettbukere til de hackede nettsidene til Regjeringen, blant annet Barnevaktens, Norges forskningsråd, Skolenett og Oslo kommune.

– Det er rett og slett guffent å tenke på at kriminelle hackere har klart å ta kontroll over et nettsted vi er ansvarlig for. Jeg

## Slik beskytter du deg

Ha god antivirus-programvare som kjører full antivirus-scan.

Vær obs på at brannmurene ikke beskytter mot alt.

Sørg for at alle programmer er oppgradert.

Vis nettvevt. Faren for å bli smittet øker på nettsted med dårlige rutiner.

Test sikkerheten på din PC, og gjør regelmessig sikkerhetstester.

Ta sikkerhetskoppl på ekstern harddisk.

For flere råd: [www.aftenposten.no](http://www.aftenposten.no)

Aftenposten.no

## BBC kjøpte kontroll over 22 000 PC-er

■ BBCs dataredaksjon Click kjøpte et botnett på 22 000 maskiner eller «zombier» for et par tusen dollar sist helg. BBC brukte de 22 000 «zombiene» til å avsløre hvor lett det er å drive datakriminalitet.

BBC-redaksjonen brukte botnettet sitt til å sende spam, knekke et nettsted gjennom et stortilt angrep, og laste ned informasjon på de 22 000 datamaskinene.

Da de intetanende eiere logget på sine PC-er, ble de møtt av en stor advarsel fra BBC om at deres PC er hacket. Nå får BBC kritikk for å ha betalt et par tusen dollar for å kjøpe seg kontroll over PC-ene.

tror nok mange blir overrasket over at dette er mulig, sier Øie.

Ble advart. Ved juletid advarte en privatperson om at nettsidene var hacket. Det ble bestemt at hjemmesidene som de siste årene har vært driftet av Nasjonalt kompetansesenter for minoritetshelse, skulle legges ned.

Ifølge Barne- og likestillingsdepartementet ble det tatt kontakt med Helse- og omsorgsdepartementet for at de skulle ta saken videre til Helsedirektoratet.

Nettstedet ble imidlertid ikke stengt.

– Det er ekstra beklagelig at sidene ikke ble stengt etter at vi ba om det. Her har det skjedd en glipp. Vi vil gå igjennom rutine-våre for å se hvordan vi kan håndtere slike saker bedre, sier statssekretær Øie.

[per.anders.johansen@aftenposten.no](mailto:per.anders.johansen@aftenposten.no)

## - Et økende problem

– Det er ingen tvil om at vi står overfor et sterkt økende problem. Det dreier seg om å ta de hverdagslige sikkerhetstiltakene på alvor – på lik linje med det vi gjør på andre områder i det daglige, sier direktør Fred Habbestad i Watchcom.

Selskapet jobber med en åpen nettjeneste, slik at brukere kan sjekke om et nettsted utgjør en sikkerhetsrisiko.

– Hackerne kommer seg inn på nettsiden, legger igjen en ondinnert kode, og brukerne som besøker siden får koden inn på PC-en sin. Dermed kan de hente ut informasjon om for eksempel kredittkort, sier senior sikkerhetsrådgiver Preben Nyløkken i samme selskap.

## Skolen skal sikres flere gode lærere

■ Å få flere som virkelig eger seg som lærere til å søke lærerutdanning, er målet for norgeshistoriens største rekrutteringskampanje i offentlig sektor.

«Har du det i deg?», heter kampanjen som Kunnskapsdepartementet iverksetter i går. PR-byrået Geelmuyden-Kiese og Try Reklamebyrå har hjulpet departementet med å utforme kampanjen, som skal gå over tre år og koste 20 millioner kroner. (NTB)

## Flere kunne vært reddet i Drammen

■ Natt til 9. november i fjor omkom syv polske statsborgere ved en brann i Drammen. Flere av dem kunne trolig vært reddet, om de hadde hatt røykvarslere.

DSB har undersøkt de branntekniske forholdene og hva som skjedde etter at brannen brøt ut, og i går frem en foreløpig rapport.

## Pågrep mann med våpen på Holmlia

■ Politiet pågrep i går kveld en mann som ble observert med våpen på Holmlia i Oslo. Politiet fikk ved 17.20-tiden melding fra flere vitner om en bevæpnet mann i Lærdalsfaret.

– De fortalte at mannen spaserte inn og ut av en leilighet med et skytevåpen. Vi rykket ut og pågrep ham, og patruljen fant også et skytevåpen i leiligheten, sier operasjonsleder Marianne Grimaker i Oslo politidistrikt. Det er uklart om det var mannens egen leilighet og om han truet noen. (NTB)

## Jente bortført fra Namsos

■ En 17 år gammel jente ble 4. mars dratt inn i en bil og bortført ved den gamle Namsbrua i Namsos. Et døgn senere ble hun funnet i Oslo. Jenta var i sjokk da hun ble oppdaget av en tilfeldig forbi-passerende for to uker siden, skriver Namdalsavisen.

Nord-Trøndelag politidistrikt ønsker nå å komme i kontakt med folk som kan ha opplysninger som kan bidra til å oppklare saken. (NTB)

**INNLEVERING**

PÅGÅR TIL NORGES STØRSTE AUKSJON OVER KUNST AV HØY KVALITET - VARAUKSJON 2009

Kontakt oss for kostnadsfri vurdering på tlf. 22 70 8770, kom innom Tordenskiolds g. 5 eller se [www.blomqvist.no](http://www.blomqvist.no)

*Blomqvist*

**Øyeproblemer?**

- Nedsatt syn
- Forkalkning (AMD)
- Sukkersyke
- "Fluer" i synsfeltet

Utredning og behandling – Ingen ventetid  
Ring 22 54 19 10

Øyeklinikken, Aleris sykehus, Frederik Stangs gt 11-13 (inn. Gabelsgate), 0254 Oslo  
man - fre 08.00 - 16.00

**ØYEKLINIKKEN**



**God morgen!**



**Endelig en dag igjen**

Var det Barack Obama vi ventet på? Eller Kate Winslet? Eller, det skulle da vel aldri være Joralf Gjerstad vi hadde fått ferten av. Snåsamannen på sjelden Oslo-ferie? Nei da, nei da. På Sehesteds plass var alle våre kameralinser rettet inn mot Ingunn Yssen, kommunikasjonsgjengen fra Dinamo som før var internasjonal sekretær i Landsorganisasjonen. Endelig fikk vi en dag igjen, vi mange som strever med vallasaksbstinenser. **Del 1, side 6 og 7** Halvor Hegtnu, Journalist i politisk redaksjon

**Dagens nettprat**



**Øystein Alme snakker om Tibet.**  
Dalal Lama frykter blodige optøyer når 50-årsdagen for opprøret i Tibet markeres i dag. Øystein Alme fra Voice of Tibet stiller til Nettprat klokken 11.

**Aftenposten.no**

Filmen «Menn som hater kvinner» har norgespremiere 13. mars. Se intervju med skuespillerne Noomi Rapace og Michael Nyqvist på Aftenposten TV.  
Følg jakten på tyvene som stjål berømt maleri fra Larvik kirke natt til søndag på ap.no

**les i Aften**

- Mange vurderer å droppe T-banen
- Krangler om Oslo-jubileum
- Best i landhockey

**Misbruker norske**

**Hackerne tar kommandoen over titusener**

**Datamaskiner til uvitende nordmenn kan ha vært brukt av russiske, israelske og muslimske hackere til å drive cyberkrigføring i Georgia og Gaza.**

PER ANDERS JOHANSEN

Uten at du vet det, kan din hjemme-PC eller maskinen til tenåringsen i huset ha blitt brukt som et «zombievåpen» i konflikten i Georgia og på Gaza – på Internett.

Årsaken er at mange norske datamaskiner har fått installert en ondsvinnende kode – en «bot» – som gjør at datahackere og kriminelle tar kontroll over den.

Resultatet er at datahackere kan styre trafikken til flere titusener norske datamaskiner, uten at eierne vet det. Slike PC-er kalles ofte for «zombie», og de kan bli koblet sammen i et botnett styrt av hackere.

**Slått ut.** Bare dager etter at Israel startet flyangrepene mot Gaza, startet et kraftig motangrep fra radikale hackere fra land som Marokko, Iran og Tyrkia. Flere tusen israelske og amerikanske nettsted ble slått ut, private selskaper, et medieselskap og et fysiselskap. Nettstedene ble plagret med antistrafte og amerikanske slagord. Om lag 10 000 nettsteder brøt sammen eller ble hacket.

Titusener av datamaskiner fra internetten – privatpersoner over hele verden ble brukt til å sende trafikk mot «fiendens» nettsteder.

**Lammet.** Norske PC-er kan også ha blitt brukt under krigen i Georgia i fjor sommer av russiske hackere, slik at absolutt all trafikk på internett ble lammet. Ved å styre flere hundre tusen PC-er koblet i et nett, ble blant annet nettstedet til den georgiske presidenten Mikhail Saakasjvili slått ut.

– Jeg regner det som svært sannsynlig at også norske PC-er kan ha vært brukt i forbindelse med de store aksjonene mot nettsteder i Georgia og under

krigen i Gaza, sier Frank Stien, leder i Telenors sikkerhetscenter (TSOC).

Dataikkerhetsavdelingen NorCERT i Nasjonal sikkerhetsmyndighet har ansvar for å følge opp dataangrep som truer infrastrukturen. Også her tror man at norske PC-er kan ha vært med på slik datakrigføring.

– Det er helt sikkert mulig at norske PC-er kan ha vært med på slike aksjoner i Georgia og Midtøsten. Vi vet at norske maskiner var med på et tilsvarende angrep mot Estland i 2007, og at norske maskiner har vært med på andre aksjoner, sier NorCERT-sjef Pål Arne Hoff.

**Norske zombie.** Den vanligste måten å bruke «zombie» på, er å sende spam eller stjele informasjon om kredittkort, bankkonto og programvare.

– Dersom du har fått en ondsvinnende kode i din PC, har du ingen garanti for at den ikke blir brukt på denne måten. I Norge har vi en høy bandbredde, vi har mange PC-er med høy kvalitet, og vi er et attraktivt mål. – Poenget er at privatpersoner eller bedrifter som har PC-er som er blitt angrepet, ikke vet hva datamaskinene deres kan bli brukt til, sier Stien.

**Tilfeldig offer.** Ved flere anledninger har NorCERT blitt kontaktet av utenlandske myndigheter for å få hjelp til å stoppe «tjenestene»-angrep fra norske datamaskiner.

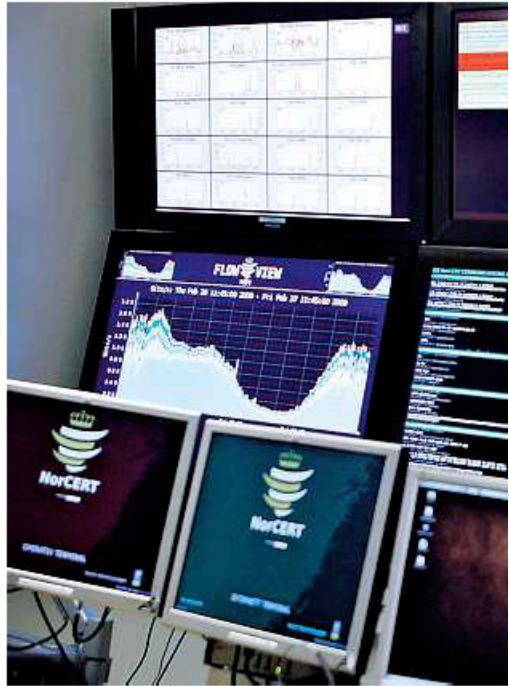
– Vi har vært med på å stoppe tjenestektangrep flere ganger, både rettet mot mål i Norge, og fra Norge mot utenlandske mål. Når vi oppdager dette, sender vi informasjon til internetleverandøren, som igjen kan varsle de som eier maskinen, sier Hoff.

– Det er tilfeldig hvilke PC-er som blir med, og hva de blir brukt til, sier Hoff.

For jul oppdager amerikanske styrker i Afghanistan at 75 prosent av PC-ene var infisert av spyttprogramvare. Dette har ført til at det amerikanske forsvaret har nedlagt forbud mot blant annet bærbare mediespillere.

President Barack Obama vurderer nå å forsterke det amerikanske dataforsvaret etter at en rapport har avslørt at USA uønsket ikke er forberedt på de nye formene for datakrigføring.

per.anders.johansen@aftenposten.no



**Dataangrep på norske PC-er**

**Antall forsøk på kartlegging og spionering på norske datamaskiner er tidolet fra 1. januar 2007 til 1. januar i år. NSM – Nasjonal sikkerhetsmyndighet – registrerte i fjor 3049 «hendelser» i form av organiserte dataangrep. Minst 6 av 10 datamaskiner i Norge har vært utsatt for dataangrep. De fleste PC-ene blir angrepet etter besøk på infiserte nettsteder. I tillegg brukes også e-poster med vedlegg.**

**Aftenposten fakta**

**Vis nettnett**

**Aktiver PC-brannmuren automatisk. Oppdater sikkerhetsprogrammene. Sørg for at du har et antivirus- og antispionprogram. Ta sikkerhetskopi på ekstem harddisk.**

Du finner flere råd på ap.no

**Aftenposten.no**

**Aftenposten**

KUNDESENTERET		TELEFONLISTE ANNONSER	TIPSTELEFON REDAKSJONEN
<b>ABONNEMENT</b> <b>0 50 40</b>	<b>ANNONSER</b> <b>815 000 15</b>	Bil og båt: Elendom: DM: Detailbil: Helse: Kjøder/kjøpskontra: Markovare: Reiseliv: Underholdning: Undervtning:	<b>0 22 86</b> Telefax redaksjon: 22 86 43 60 2286@aftenposten.no
Automatisk SERVKETELEFON <b>22 86 44 80</b> ved forsinket eller utblitt avst.	Man.-fre. kl. 08.00-16.00 Telefax: 22 86 40 98 www.aftenposten.no/kundesenter abonnemente@aftenposten.no	Jobb/forrentnings- kunnegjeringar: TI: 22 86 43 66 TI: 22 86 43 71 TI: 22 86 43 73 TI: 22 86 43 67 TI: 22 86 43 68 TI: 22 86 43 72 TI: 22 86 43 69 TI: 22 86 43 70	<b>SENTRALBORD</b> <b>22 86 30 00</b> Besøksadr.: Blislop Gunnarst' gt. 14. Postadr.: Boks 1, 0051 Oslo aftenposten@aftenposten.no
Følg anvisningene og få syndelig svar om det er problemer i dagens dnbstrusjon.	Man.-fre kl. 07.00-19.00 Lørdag kl. 08.00-12.00 Søndag kl. 09.00-12.00	Jobb/forrentnings- kunnegjeringar: TI: 24 14 65 65 Fax: 22 86 40 92 stillning@aftenposten.no	

KORRESPONDENTER Amman: Per A. Christiansen, tlf. 00962 6 464 3852, per.a.christiansen@aftenposten.no - Berlin: Håkon Letvik, tlf. 0049 160 2909 699, hakon.letvik@aftenposten.no - Brussel: Per Kristian Aale, tlf. 0032 223 522 29, per.kristian.aale@aftenposten.no - København: Odd Inge Skjevostand, tlf. 0045 29420069, olsj@aftenposten.no - London: Eirin Hurum, tlf. 0044 207 820 7488, eirin.hurum@aftenposten.no - Moskva: Anbjørg Bakken, tlf. 0074 95 9564 026, anbjorg.bakken@aftenposten.no - Washington: Alf Ole Ask, tlf. 001 202 785 0675, alf.ole.ask@aftenposten.no - Tromsø: Ole Magnus Rapp, tlf. 77 68 52 24, fax. 77 65 88 48, ole.magnus.rapp@aftenposten.no - Alesund: Arnfinn Mauren, tlf. 70 12 65 58, fax. 70 12 65 59, arnfinn.mauren@aftenposten.no

DAGENS RUBRIK- ANNONSER	KULTUR	DROG/FALL	REISELIV	UNDERHOLDNING	ØKONOMI	JOB	VARER OG TJENESTER

# PC-er i cyberkrig

«Bomber» motstanderens nettsteder



## Slik skjer det:

- 1 Hackere infiserer din PC med en «bot», en ondsvinnende kode, enten via nettet, e-postvedlegg eller minnebrikke.
- 2 Når PC-en din er under ekstern kontroll, kan den kobles til et nett av titusenvis av andre PC-er.
- 3 Botnettet kan bli brukt til å rette trafikk fra din PC mot et nettsted, for eksempel en israelsk avis, eller hjemmesiden til Georgias president. Dette kalles «tjenestenekt».

10 000 nettsider ble stengt i forbindelse med datakrigføring under krigen i Gaza.

I forbindelse med krigen i Georgia ble alle viktige offisielle nettsteder stengt.

Sjettefeften grafikk

## Vil styrke norsk dataforsvar

Stoltenberg-regjeringen ønsker ny strategi for et cyber-forsvar – Helt nødvendig, mener dataforskerne.

Forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen har bedt Nasjonal sikkerhetsmyndighet utvikle et forslag til strategi for «et nasjonalt Cyber Defence», sammen med Etterretningstjenesten og Politets sikkerhetstjeneste.

– Når vi vet hvor avhengige vi er av datateknologi, er det forbausende hvor lite opprett vi har vært av datasikkerheten, sier professor Jon Bing, blant verdens ledende innen rettsinformatikk.

– Dagens trusselbilde, som er uklart og uforutsigbart, innbeholder at sårbarhetsreduserende tiltak mot spionasje, sabotasje og terrorhandlinger har vesentlig betydning som grunnakring i samfunnet, påpeker Forsvarsdepartementet i tildelingsbrevet til Nasjonal sikkerhetsmyndighet. NSM skal «om nødvendig» endre beredskapsplaner og organisasjon, og utrede behovet for reservedrift og alternativ lokalisering. – Deter en illusjon å tro at vi kan forberede oss mot alt, men burde vært bedre forberedt på det vi kan gjøre noe med, sier Bing.

– Detrusserne gjorde i Georgia, har vært en vekker. Det berører vår nasjonale sikkerhet når flere

hundre tusen norsk PC-er kan være kontrollert av andrakter, sier internett-forsker Gløse Hanne-myr ved Universitetet i Oslo.

**Russlands naboer.** Dataeksperter over hele verden diskuterer nå hva moderne samfunn kan gjøre for å forhindre det totale mørkelagging, slik flere av Russlands naboer har erfart etter å ha kommet i konflikt med russiske interesser. Både Estland, Georgia og Kirgisistan har opplevd dataangrep som setter en ny standard for cyber war. Etter datakrigene sier direktør Zachary Tumin ved John F. Kennedy School of Government ved Harvard at «lærebøkene nå skrives om på nytt».

### Nettdebatt

Hva må til for å bedre datasikkerheten for folk flest?  
ap.no/debatt

### Tidligere saker

3. mars: Her takler de hisstige datavirus.
  4. mars: Seks av ti norske PC-er er angrepet.
- Artiklene finner du på ap.no

Sjettefeften.no

### Dyrefritt sirkus

■ Circus Agora gjenoppstår etter konkursen i november. Forestillingene i 2009 er blottet for dyr, men byr på mye mer artistisk underholdning enn tidligere, sier sirkusets markedssjef Jørn Kvist.

Sirkusdirektør Jan Smørdal inviterer fra 21. mars til underholdning under teltkuppelen. Premiested blir Drammen. (NTB)

## Svelget 32 kilo kokain

PER ANNAR HOLM

Tre polakker er avslørt etter 28 smuglerturer fra Bremen til Sandefjord Lufthavn Torp. Nå har de fått tilsammen femten og et halvt års fengsel. Narkotikaen skulle til Oslo og det sentrale Østlandsområdet.

I tillegg til de tre mener politiet at ytterligere åtte polske kurierer har fløyet til Torp med kokain de hadde svelget. Derfor mener politiet at lignen skal ha smuglet godt over 40 kilo kokain. 32 kilo ble svelget av kurierer.

Som regel tok de flyet fra Bremen til Sandefjord.

En kvinne (26) har nå fått to og et halvt års fengsel for å ha smuglet tilsammen 1,7 kilo kokain. Hennes ektemann (26) smuglet 14 kilo og fikk seks års fengsel.

Endelig fikk en 41-åring syv års fengsel for smugling av 16,5 kilo kokain på tilsammen ti turer i sammetidsrom

Politiet i Sandefjord har brukt to år på å rulle opp kokainbanden, som ble styrt av en nigeriansk mann (43) bosatt i Rotterdam. Han risikerer nå 15 års fengsel i en rettsak som pågår akkurat nå den tyske byen Köln, som trolig var bandens hovedkvarter.

### Mordbrann-siktet

■ Politiet i Tønsberg har siktet en mann i 50-årene for ildspåsettelse etter den såkalte mordbrannparagrafen. Siktelsen gjelder flere av ildspåsettelsene natt til 10. februar i år. Mannen er pågrepet og satt i går i avhør, sier politispektør Ole Bjørn Sakrisvold i Vestfold politidistrikt. (NTB)

**KUN 10./11. MARS**  
Få 2 timer med Personlig Trener og fri innmelding +

1. De 50 første innmeldte pr. senter:  
**2 MÅNEDER FRI TRENING**

2. De neste 50 innmeldte pr. senter:  
**1 MÅNED FRI TRENING**

3. Øvrige innmeldte:  
**1/2 MÅNED FRI TRENING**

Finnsenterinformasjon på [www.ELIXIA.no](http://www.ELIXIA.no)

**ELIXIA**  
Trening & Velvære

## - Juryen må vike

Høyesterett må følge signalene fra Den Europeiske menneskerettighetsdomstolen, selv om det betyr at juryordningen faller, mener ekspert.

ANDREAS BAKKE FOSS  
TONE TVEBY STRØM-GUNDERSEN

Høyesterett behandler nå en ankesak begrunnet med at juryen har avsagt fellede kjennelse uten begrunnelse.

I behandlingen vil Høyesterett mest sannsynlig støtte seg på en nylig avsagt dom fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD), som i januar fant at juryordningen i Belgia er i strid med menneskerettighetene.

Den aktuelle saken illustrerer hvor viktig det er at Høyesterett følger signalene fra EMD selv om det skulle gå imot etablerte norske ordninger. Bare slik kan vi utvikle felles europeiske rettsikkerhetsordninger basert på menneskerettighetene, sier Nils Butenschön, direktør ved Norsk senter for menneskerettigheter ved Universitetet i Oslo.

**Følelser.** Inge Lorange Backer, professor ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo, mener et sentralt spørsmål for utviklingen i saken i Norge vil bli om dommen fra EMD vil ha generell betydning, eller om den er begrenset til spesielle saksforhold.

Ett spørsmål er om EMDs avgjørelse må sees i lys av at dette var et drap på en minister, en sak som satte sterke følelser i sving i Belgia og EMD derfor så det som særlig viktig for tilhøret rettsikkerhet at det ble gitt en begrunnelse for dommen.

I så fall mener Backer at det kan spørres om kravet til begrunnelse fra juryen bare vil gjelde for enkelte saker.

Men det vil være vanskelig å definere slike sakstyper i lovgivningen, sier han.

**Overdrevet.** Advokat Prode Sulland mener begrunnelsesargumentet, som så langt har preget debatten, i stor grad er overdrevet.

– En jurybehandling er en grundig og reell overprøving av faktum med full motstridisjon. Det er dessuten bare lovbruddet som kan over-



Aftenposten fredag 27. februar.

### Dette er saken

Fredag skrev Aftenposten at flere hundre dommer for alvorlige kriminelle handlinger står i fare for å bli opphevet.

Saker som står på vent til jurybehandling kan bli strøket. Årsaken er en nylig avsagt dom i Den Europeiske menneskerettighetsdomstolen om at juryordningen i Belgia er i strid med menneskerettighetene.

Hvert år behandler Norges seks lagmannsretter ca. 300 saker med jury.

Aftenposten fakta

prøves av Høyesterett og den kan dokumenteres ved lydopptak av rettsbeholdningen. Dette reduserer behovet for begrunnelse, sier advokat Sulland, leder av Forsvaregruppen av 1977.

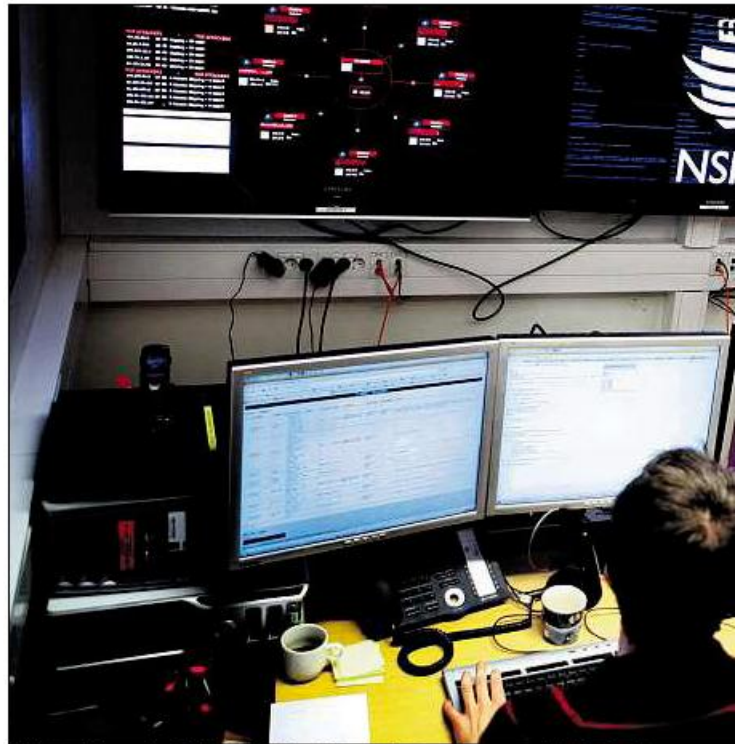
**Spennende.** Både Sulland og Harald Stabell, leder i Advokatforeningens lovutvalg for strafferett og straffeprosess, mener det er spennende om EMDs avgjørelse er overførbar til norske forhold.

Hvis Høyesterett skulle oppheve juryavgjørelsen fra Agder lagmannsrett fordi juryen ikke har begrunnet avgjørelsen, vil det bli skapt ny gjeldende rett.

Det vil bety at juryordningen ikke kan opprettholdes som i dag. Fremtidige ankesaker på samme grunnlag vil bli opphevet på grunn av manglende begrunnelse, sier Stabell.

Men hverken Sulland eller Stabell kan se for seg at en avgjørelse fra Høyesterett under noen omstendighet vil ha tilbakevirkende kraft på tidligere jurydommer.

andreas.bakke.foss@aftenposten.no



All data trafikk overvåkes fra NorCERTs anlegg i Akerhus festning. Angrepene er tidoblet på to år.

# Her takler de

## Antallet angrep tidoblet på to år

Før helgen måtte Kripos ta ned hele dataanlegget sitt etter et kraftig hackerangrep.

PER ANDERS JOHANSEN  
MAGNUS KNUTSEN BJØRKE (foto)

Det skjer hele tiden, de færreste er klar over det – og ikke engang politiet klarer å beskyttes selv. Torsdag i forrige uke snek et ondsvinnert program seg inn i datanettverket til Kripos.

En medarbeider hadde åpnet en e-post, eller klikket på en infisert nettside. I løpet av kort tid

måtte Kripos stenge ned data-systemene til drapsetterforskere, datakrimjegerne og andre politieksperter i 24 timer.

I et annet tilfelle blir en toppsjef i et stort norsk selskaps utsatt for et målrettet angrep. En tilsynelatende ufarlig e-post inneholder en skjult programvare. Sjefens datamaskin blir tappet for all informasjon om selskaps kundelister, prisinformasjon, avtaler og strategi.

**Før jul mistet sykehus på Vestlandet, offentlige kontorer i Trøndelag og skoler i Rogaland dataforbindelsen, etter å ha blitt utsatt for dataangrep.**

For første gang tallfester nå Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) offentlig de omfattende dataangrepene:

- Antallet forsøk på kartlegging og spionering på norske datamaskiner er tidoblet fra 1. januar 2007 til 1. januar i år.
- I fjor registrerte NSM til sammen 3049 «hendelser» i form av organiserte dataangrep, innbrudd eller virusutbrudd.

Bak «hendelsene» som NSMs overvåkere i dataskikkerhetsavdelingen NorCERT registrerer, skjuler det seg organisert data-kriminalitet som enten ble av-

## Mattilsynet til kamp mot blåtunge



Tungen blir blåaktig, derav navnet blåtunge. Bildet er fra Veterinærinstituttets biosjyre.

Myndighetene forbereder seg på å vaksinere inntil én million storfe og sau i Sør-Norge for å hindre spredning av sykdommen blåtunge.

OLE MAGNUS RAPP

Longyearbyen

Landbruksminister Lars Peder Brekker overbevist om at klimadringene er har skylden for at insektet sviknott nå har kommet til Sørlandet med viruset.

– I løpet av de siste seks-ty

årene har viruset spredt seg fra Afrika og tvers gjennom Europa. Det har skapt omfattende problemer for landbruket, og store lidelser for dyrene. I fjor ble blåtunge påvist i Sverige, og vi var forberedt på at sykdommen ville komme til oss, sier Brekk.

Han viser til at viruset har herjet i Nord-Afrika i mange tiår. Først nå, når temperaturen stiger noe, har insektet funnet veien til Norge og overlevd her.

I februar oppdaget man at to besetninger av storfe i Aust-Agder var smittet. Mattilsynet har

satt i gang tiltak for å hindre at viruset spres.

**Kostbart.** – I Sverige er det brukt over 120 millioner kroner på vaksinering. Vi må forberede oss på det samme. Så mange som én million dyr kan ha behov for å bli vaksinert. Det er antydnet at kostnaden kan komme på ca. 200 millioner kroner, sier landbruksministeren. Siden myndighetene forventet dette, er endel vaksiner allerede bestilt. Blåtunge kan ramme både storfe, sau og geit. Landbruksministeren

frykter desuten at insekter kan spre viruset til eigg og rein.

Situasjonen er allerede særdeles alvorlig. Om viruset spres til ville dyr, blir det vanskelig å holde kontroll med spredningen, og det kan bli særdeles ille, sier han. Blåtunge spres via stikk fra sviknott, som fører til at dyrets bals, ganer og tunge hovner opp. Dyret etter hvert ikke å spise. I mange tilfeller dør smittede dyr av kvælning bare noen dager etter at de har fått viruset.

ole.magnus.rapp@aftenposten.no



### Er din PC infisert?

Her er vanlige symptomer på at du er angrepet:

- Enkelte programmer med opplysninger om PC-en blir automatisk satt på «reset».
- Oppdatering av Windows-programvare blir automatisk stoppet.
- Usedvanlig treg tilgang til Internett.
- Du får ikke tilgang til antivirus-programvare.

### Enkle nettvett-råd

Sjekk om brannmuren til PC-en din er aktivert.

Oppdater sikkerhetsprogrammene automatisk, slik at feil utbedres raskt.

Sørg for at du har et antivirus- og antispionprogram.

Ta sikkerhetskopii på egen harddisk, slik at skadene ved angrep blir redusert.

**Sjetteposten** fakta

## – For lett å gjøre ugagn

Stadig flere eksperter frykter at krigen mot datakriminalitet på Internett er tapt.

– Dataindustrien har sterke økonomiske interesser av å dempe frykt og ikke spre panikk. Hvis folk flest visste at deres PC høyst sannsynlig var infisert, ville de kvie seg for å bruke Internett. Men hele industrien ønsker jo at folk skal inn på Internett, bruke penger og benytte on-line-tjenestene, sier professor Andun Jøsang ved universitetssenteret på Kjeller.

**Slo ut brannmurer.** På slutten av fjoråret klarte en gruppe med øst-europelske kriminelle å utvikle det ondsinnede programmet «Conficker», som i løpet av kort tid latterliggjorde verdens fremste brannmurer. Det har slått ut alt fra datamaskiner på sykehus på Vestlandet, til

den franske marinens og det amerikanske luftvåpenets nettverk. Viruset startet ved at de kriminelle fant et sårbart punkt i Microsoft Windows.

**Mange tror databandittene er fra Ukraina fordi viruset ikke slår til mot datamaskiner med ukrainsk tastatur.**

Selv om operativsystemer som Mac og Linux har vært mindre rammet, frykter man utviklingen også her.

**En tapt krig.** Stadig flere går så langt som å si at datakrigen er tapt. Nye virus og koder dukker opp langt raskere enn anti-virusprogrammene.

– Det er for lett å gjøre ugagn, drive spam, hacke eller drive ren kriminell virksomhet. Du kan gjøre hva du vil anonymt. Nå får vi straffen. Internett er i ferd med å bli en stor søppelhaug, sier Jøsang.

# hissige datavirus

## ■ PC-en din kan være infisert uten at du vet det

dekket av NorCERT, eller innmeldt fra selskaper, offentlige etater og organisasjoner som samarbeider med NSM.

«Kartleggingsforsøk» innebærer at utenforstående prøver å undersøke PC-en din, på samme måte som en innbruddstyv sjekker om huset ditt har alarm og om vinduene er lukket.

– Noe av økningen kan skyldes at vi er blitt flinkere til å oppdage datakriminalitet. Vi har også fått flere deltagere som melder fra om datainnbrudd, sier fungerende nestkommanderende i NSM, Christophe Birkeland.

Han understreker at mørketallene er store, og at det er stor

usikkerhet knyttet til tallene.

– Men det er ingen tvil om at vi opplever en kraftig økning i omfanget av datakriminalitet. Vi har hatt en dramatisk vekst i arbeidsmengden her ved NorCERT, sier Birkeland.

**Overvåkerne.** Sikkerhetsfolkene i operasjonssentralen til NorCERT i Akershus festning overvåker datatrafikk over hele Norge.

De følger også med på 50 viktige statlige nettsteder for å sikre at de er tilgjengelige på nettet. I tillegg har virusjegerne utplassert hemmelige sensorer som følger med på datatrafikken inn

mot brannmuren til en rekke store private og statlige virksomheter. Ved hjelp av sensorene kan NorCERT raskt oppdage uønsket aktivitet, som for eksempel forsøk på kartlegging og innbrudd. Da går alarmen i overvåkingsentralen til NorCERT.

– Dersom din PC er blitt infisert, kan alt du taster inn bli stjålet. Vi vet det skjer stonstilt spionasje mot norske mål. Det kan gå uker og måneder for du oppdager at din PC blir tappet for informasjon, sier NorCERT-sjef Pål Arne Hoff.

**Målet til dataforbryterne er blant annet følgende:**

- Spionere etter informasjon som kan selges.
- Stjale personlige opplysninger, for eksempel kredittkort og personnummer.
- Stjale softwarelisenser.
- Svindle med nett-trafikk. De kriminelle leverer «klikk», noe som igjen gir annonsekroner til nettselskaper.
- Drive utpressing.
- Lure deg til å besøke nettsteder, og få deg til å kjøpe produkter som ikke finnes.

Ifølge Kripis fikk ikke driftsstansen av datasytemene torsdag og fredag følger for politiets beredskap.

### Nettprat

Har du spørsmål om nettkriminalitet? Aftenposten.no har nettprat med fungerende nestsjef i Nasjonal sikkerhetsmyndighet, Christophe Birkeland, kl. 12-13 i dag. Send inn spørsmål allerede nå på [ap.no/nettprat](http://ap.no/nettprat)

**Sjetteposten** .no

### Datatsynet kritisk til narreovervåking

■ Tilsynet er kritisk til utplassering av narrekameraer som gir inntrykk av at de overvåker.

– Selv om overvåkingen ikke er reell, vil følelsen være ekte. Tilsynet mener narrekameraer truer sentrale personvernprinsipper.

– Ryddig og sannferdig informasjon er bærende elementer i personvernregelverket, påpeker tilsynet, som poengterer at borgerne er avhengige av å kunne ha tillit til hva de blir presentert for. Det må stilles spørsmål ved om samfunnet er tjent med at borgernes handlinger blir forsøkt manipulert gjennom tilsynelatende overvåking, skriver Datatsynet. (NTB)

### Bekymret for blod-søl hos tannlegen

■ Statens helseinsyn er bekymret for hygiene på flere av landets tannlegekontorer. Helseinsynet har blant annet funnet blodslø, dårlig renhold og engangsmateriell som brukes flere ganger. Dårlig hygiene kan i verste fall føre til spredning av smittefarlige sykdommer. – Dette er helt forkastelig, og vi skal ikke ha det, sier visepresident Inger-Lise Solum Mathiesen i Den norske tannlegeforening. (NTB)



### Idrettsledere fjernes fra stillingene

■ Et titall idrettsledere og trenere har fått anmerkning for seksualforbrytelser på politiattesten, som ble obligatorisk fra nyttår. Oslo politidistrikt anslår overfor P4 at de har gitt mellom fem og ti slike anmerkninger. Vestfold har gitt en håndfull anmerkninger, mens Romerike har gitt anmerkninger av alvorlig art til to personer. – Det må være samme type reaksjon for alle som har en anmerkning. Vedkommende skal ikke utføre oppgaver som innebærer tillits- eller ansvarsforhold overfor mindreårige eller mennesker med utviklingshemming, sier Per Tøyen, kommunikasjonsjef i Norges Idrettsforbund.

### Over 3000 har søkt på Politihøgskolen

■ Da søknadsfristen gikk ut 1. mars var det 2851 unge håpefulle som hadde søkt på Politihøgskolen som førsteprioritet. Totalt 3423 personer hadde høyskolen på søknadsblokken. – Dette er svært gledelig. Vi har hatt en bevisst satsning på rekruttering over flere år, med markedsføring, oppbygging av nettsider og ulike rekrutteringsaktiviteter, samt opprettelse av egen gruppe på Facebook, sier rektor ved Politihøgskolen, Hans Sverre Sjøvold. Gjennomsnittlig alder for søkerne er 22,8 år. Andelen jenter er 38,7 prosent. I år er første gangs Politihøgskolen er med i Samordina Opptak.



## Vedlegg 2: Oversikt over noen nyhetsoppslag i Aftenposten i 2009 basert på journalgraving

- 1) Fem av landets farligste fanger skaffet seg tilgang til Internett fra cellen, stikk i strid med sikkerhetsreglene. Dermed har det vært fritt frem for å planlegge ny kriminalitet. (18.12.2009)
- 2) Folk som klager på politiet, må vente mye lengre på svar (05.12.2009)  
Saksbehandlingstiden for politiklager har gått rett til værs i år. I snitt brukte Spesialenheten 225 dager på å behandle en anmeldelse. Det er en økning på om lag 50 prosent fra i fjor, da saksbehandlingstiden var 153 dager.
- 3) Sultne og skitne dyr, overfylte båser og syke kalver som ikke får hjelp: EFTAs overvåkingsorgan kritiserer Norge og Mattilsynet for manglende kontroll med dyrenes helse i norske fjøs (23.11.2009)
- 4) Siden 2000 har politikerne brukt 280 millioner kroner på å skape flere arbeidsplasser i distriktene. Med nærmest enstemmig støtte fra politikerne har pengene gått til å lage næringshager ved hjelp av det statlige SIVA - Selskapet for industrivekst. Offisielt har næringshagene etter syv år med offentlige tilskudd tilsammen 2572 flere ansatte i 980 bedrifter. Men da Riksrevisjonen sjekket tallene og trakk fra arbeidsplasser som allerede eksisterte i 2000, satt man igjen med bare 139 nye arbeidsplasser. Det utgjør 1,6 millioner skattekroner for hver eneste nye arbeidsplass (19.11.2009)
- 4) Flyselskapene skryter av at norske fly er blant de mest presise i verden. Men for de flyreisende er virkeligheten ofte en helt annen, med lange køer, innstillinger og store forsinkelser. Tall Aftenposten har fått fra Riksrevisjonen, viser at flyselskapene og Avinor har hovedansvaret for at 61 970 fly kom forsinket frem i fjor. I tillegg ble 17 784 fly rett og slett innstilt. Antallet innstilte fly er mer enn tredoblet siden 2003. (11.11.2009)
- 5) Politiets sikkerhetstjeneste skal innlede et samarbeid med FBI's Terrorist Screening Center for å skjerpe jakten på terrormistenkte. Terrormistenkte personer i Norge vil heretter kunne havne på amerikanernes terrorliste. FBI-basen inneholder allerede 400 000 personer som er mistenkt eller dømt for terrorisme. (08.11.2009)
- 6) Daglige togforsinkelser, flere tusen innstilte tog og rasende togpassasjerer. For å få NSB og Jernbaneverket til å holde tiden har Stortinget og Regjeringen i ti år pålagt Jernbaneverket å rapportere hvor ofte togene kommer i rute. Nå viser det seg at jernbanedirektører, NSB-sjefer og samferdselsministre i årevis har gitt inntrykk av at togene er langt mer punktlige enn de egentlig er. 50 prosent flere tog forsinket enn det både Jern- baneverket og Regjeringen oppgir. (04.11.2009)
- 7) Tunisieren og den norske kvinnen var kjent i en uke. De snakket ikke noe felles språk, og hun var 16 år eldre. Likevel godkjente UDI familie- gjenforening. Nå nekter UD å gi visum. (02.11.2009)
- 8) De siste fire årene har den rødgrønne regjeringen brukt 5,2 milliarder kroner på å lære opp innvandrere i norsk og samfunnskunnskap. Men bare 30 prosent av innvandrerne som kom til Norge i 2003, har lært seg norsk - på papiret. I 2003 kom det 12 800 voksne innvandrere, som fortsatt bor i Norge. Fem år senere har bare 30,6 prosent av dem gått opp og klart å bestå muntlig prøve i norsk. (25.10.2009)
- 9) Nordmenn er Europas mest tillitsfulle - eller naive - folkeferd, viser europeisk undersøkelse. Fire av fem nordmenn sier de «stoler på folk flest». Ingen stoler med på andre personer eller er mindre skeptiske i møte med andre mennesker enn nordmenn, ifølge tall fra European Social Survey (ESS). Norge troner klart øverst på undersøkelsen av 30 europeiske land. (15.10.2009 )
- 10) Siden 2005 har politiet startet avlytting av 1957 telefoner og kommunikasjonsanlegg, før de har fått lov av retten. De siste fire årene har domstolene grepet inn og stoppet politiets avlytting i 22 etterforskningsaker. Dette er kriminalsaker hvor politiet har benyttet seg av fullmakten til å starte avlyttingen før man har fått en kjennelse i domstolen. Domstolene har i ettertid konkludert med at politiets hurtigavlytting var i strid med reglene. - 22 tilfeller av ulovlig offentlig avlytting er altfor mye, selv om det er en liten andel av sakene, sier Advokatforeningens leder Berit Reiss-Andersen. (27.09.2009 )



## En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

- 11) I en overraskende selvkritisk rapport til FN, innrømmer Norge en rekke brudd og problemer med menneskerettighetene. Bildet av «Drømmelandet Norge» sprekker etter at Stoltenberg-regjeringen har gjennomgått menneskerettighetssituasjonen her i landet. I en uvanlig «selvpiskende» rapport til FN, peker utenriksminister Jonas Gahr Støre og regjeringen på en rekke brudd på menneskerettighetene i Norge. (20.09.2009)
- 12) En stortingsrepresentant lot andre bo i gratis tjenestebolig, mens en annen la beslag på for stor leilighet. Nå skjerpes reglene. 138 stortingsrepresentanter har de siste fire årene kunnet benytte seg av Stortingets tjenesteboliger. I to hemmelige notater til Stortingets presidentskap i fjor høst tok Stortingets direktør Hans Brattestå opp behovet for bedre kontrollrutiner med hvordan politikere brukte gratisboligene. (13.09.2009)
- 13) En skjult konto i Liechtenstein, en hemmelig ferieeiendom i Brasil, en luksusleilighet i millionbyen Islamabad eller en bortgjemt Porsche i garasjen til en kamerat. Politiet er blitt langt flinkere til å finne ut hvor kriminelle gjemmer unna penger. Inndragningene fra politiet og tollvesenet har økt med voldsomme 277 prosent sammenlignet med samme periode i fjor. En taxisjåfør som optrådte som falsk lege, fikk inndratt 5,6 millioner kroner. Medlemmer av Rashool-familien fikk inndratt 8,1 millioner kroner, mens to Aetat-ansatte måtte ut med 1 million kroner hver etter svindel med utenlandske sykepleiere. Hittil i år er inndragningene på 179 millioner kroner, noe som er langt høyere enn de årlige beløpene de siste fem årene. (06.09.2009)
- 14) Studenter med innvandrerbakgrunn og dårlig norsk får likevel bli politi. - Uheldig forskjellsbehandling, mener politiets minoritetsombud. Dumt å fire på norskkravet. Godt norsk språk er helt avgjørende for en politimann, sier Rasab Shazad Ahmad. For å få flere politifolk med innvandrerbakgrunn, har Regjeringen åpnet for at Politihøgskolen kan gi dispensasjon fra kravet om karakteren 3 i norsk. Dette har ført til at politistudenter med karakteren 2 eller dårligere har kommet inn. Da har du ifølge skoleverket «begrenset analytisk evne og begrenset forståelse» av norsk. I august kom 28 av 32 minoritetsstudenter inn på såkalt «særskilte» vilkår med henvisning til behovet for «mangfold». Minst fire av dem tilfredsstilte ikke kravet til norsk. (04.09.2009)
- 15) Råd og kritiske innspill fra Norges fremste utenrikspolitiske forskere til Regjeringen blir unntatt offentlighet av utenriksminister Jonas Gahr Støre. De kommer fra universitetene, NUPI, Cicero, Amnesty, Nobelkomiteen, Nei til atomvåpen og andre uavhengige institusjoner. Gjennom Regjeringens sikkerhetspolitiske utvalg har de laget rapporter til utenriksminister Jonas Gahr Støre om hvilken politikk Norge bør føre i nordområdene, og hva Norge bør gjøre med verdens enorme helseutfordringer. Utvalget ble opprettet for å bidra med mer åpenhet og diskusjon om de viktigste sikkerhetspolitiske spørsmålene Norge står overfor. Nå har UD valgt å hemmeligholde rådene fra blant annet nobeldirektør Geir Lundestad, (21.08.2009) Rapportene ble offentlige etter at Aftenposten skrev om saken.
- 16) Unge med innvandrerbakgrunn i Norge er på verdenstoppen i yrkesaktivitet, viser ny OECD-rapport, som kaster en brannfakkel inn i den norske innvandringsdebatten. - Gledelig og overraskende, sier farmasøyt Nguyen Binh Nguyen (31). For 21 år siden kom familien som flyktninger fra Vietnam. Nå er 31-åringen sjef for Vitusapotek Hjorten på Grønland. Nguyen Binh Nguyen er blant dem som gjør at Norge havner helt på topp i den ferske OECD-rapporten om sysselsetting blant innvandrere og deres barn. For første gang har OECD sammenlignet hvordan innvandrere og deres barn klarer seg i arbeidsmarkedet. Stikk i strid med alle myter - unge med innvandrerbakgrunn i Norge kommer svært godt ut. (19.08.09)
- 17) Den rødgrønne regjeringen med nei-partiene SV og Sp har satt ny rekord i EU. Aldri før har Norge vært flinkere og raskere til å tilpasse seg nye EU-direktiver. En rapport fra EFTAs overvåkingsorgan ESA gir Norge uforbeholden ros og betegner nedgangen som «forbløffende» og «oppsiktsvekkende»: Norge er fjerde best i Europa når det gjelder antallet klagesaker. Ingen land i Europa har færre ESA-saker for brudd på EU-direktiver enn Norge. Av 1500 EU-direktiver har Norge fått på plass 99,6 prosent, noe som gir Norge en 6. plass i Europa. (15.08.2009)
- 18) Med hjelp fra russiske myndigheter fikk en menneskesmugler kjørt åtte bortviste afghanske asylsøkere til grensestasjonen og dumpet. - Uakseptabelt, mener norske myndigheter. (15.08.2009)



## En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer

19) Norskfødte jenter med innvandrerforeldre i Oslo gjør spådommer og sosialstatistikk til skamme. Åtte av ti fullfører videregående opplæring. - Allerede da jeg gikk på barneskolen begynte faren min å snakke om ex.phil. på universitetet. For meg var det en selvfølge i ta utdanning, sier Dunia Bouyambib. 79 prosent av alle jenter med innvandrerbakgrunn i Oslo som er født i Norge, fullfører videregående skole, viser ferske tall fra Statistisk sentralbyrå. (20.07.2009)

20) Terrorister slår til mot T-banenettet, busser og tog i Oslo. Et passasjerfly blir kapret på Værnes lufthavn. En utenlandsk statsleder blir utsatt for attentat. Dette er noen av krisescenarioene politi, helsevesen, redningssentraler og offentlige etater har trent på de siste årene. En fersk rapport fra Politidirektoratet til justisminister Knut Storberget (Ap) påpeker at det er behov for betydelige tiltak, og at en rekke feil som er påvist under øvelsene ikke er fulgt opp, flere år etter at øvelsene ble gjennomført (18.07.2009)

21) ESA kritiserer Norge for ikke å sikre europeiske forbrukere godt nok mot tvilsomme matvarer og råttan fisk. Inspektørene fra EFTAs overvåkingsorgan (ESA) kom til Norge i mai for å undersøke Norges import- og grensekontroll. De likte dårlig det de oppdaget. Med egne øyne kunne de se hvordan matvarer, og særlig fisk, slapp inn i Norge i strid med reglene. Dermed øker faren for at råttan fisk havner på forbrukernes bord og at ulovlig fisk strømmer inn på EUs marked. (17.07.2009)

22) OSSE trapper ned overvåkingen av presidentvalget i Afghanistan 20. august. Årsaken er det organisasjonen beskriver som en «betydelig forverret sikkerhetssituasjon De uavhengige OSSE-observatørene spilte en avgjørende rolle da Afghanistan gjennomførte sitt første valg i 2004 og 2005. I en fersk rapport Aftenposten har fått innsyn i, konkluderer OSSE med det er blitt langt farligere å overvåke det kommende og avgjørende presidentvalget i Afghanistan, sammenlignet med for fire år siden. OSSE har derfor besluttet å kutte antallet observatører fra 32 til 12. I tillegg vil organisasjonen droppe all tilstedeværelse ute i felten. (07.06.09)

23) Norske menn gjør for lite husarbeid, mener norske kvinner. Tyske, danske og italienske kvinner er mer fornøyd med mannens innsats i huset. Norge havner helt ned på 11. plass. Norske menn kommer overraskende dårlig ut i en europeisk undersøkelse hvor kvinnene blir spurt om hvor mye husarbeid menn gjør. Både italienske, danske og finske kvinner er mer fornøyd med innsatsen til sine menn i husarbeid, enn kvinner i Norge. Norge havner helt ned på nivå må Tyrkia. (06.06.2009)

I de fleste internasjonale sammenligninger ligger Norge på topp, både når det gjelder lykke, helse, økonomi og familieliv. Men når norske kvinner blir spurt om de gjør for mye husarbeid, kommer Norge uvanlig dårlig ut.



En metode – og fem gode grunner til å grave i statsrådenes skuffer